

edirne

Fotograf: Gürkan Öztürk

Tarihin ve Doğanın Koyundaki Mücevher **Enez**

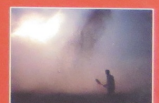
Hıdırellez ve Kakava
Çoşkusu

Okyanus'a Yenilen
Cihan Pehlivanı
Koca Yusuf

Osmanlı Mimarisinde
Sadelik Örneği:
II. Bayezid Camii

Çeltik Tarlaları;
Doğayla Bilek Güreşinin
Tutulduğu Yer

Türkçim

HAZIR DOĞAL ÇİM

Türkiye'nin Hazır Çimi
İpsala'dan

Doğanın yemyeşil çözüm rehberi

Çiftliklerimizde profesyonelce üretilen ve hasat edilen, tamamen toprakta yetişen, yoğun, güçlü kökleriyle yaşayan canlı ve yemyeşil doğal bir halidir.

Şehit Muhtar Cad. No:17 K:6 Taksim / İstanbul
Tel: 0212 235 59 53 - 54 Fax: 0212 250 32 09
www.turkçim.com turkçim@turkçim.com

gaiasod
TOUCH OF NATURE

eos rod
touch of nature

edirne

2007-2 SAYI 21

8

Hidrellez ve Kakava Coşkusu
Emre Sedef

10

Arama-Kurtarımda Umud İğdi
EDAK

12

Çarşılar Diyan Edirne: Alipaşalı Olmak
Orhan Doğan

14

Ölümünün 29. Yılında M. İlhani Ertem
Mehmet Ağırman

16

Okyanus Dalgalarına Yenilen
Cihan Pehlivanı Koca Yusuf

Zeki Kar

18

Osmanlı Mimarisinde
Ciddiyet ve Sadelik Örneği:
Sultan II. Bayezid Camii

Enver Şengül

20

Edirne Tabyalan
Yavuz Güner

22

Doğayla Bilek Güreşinin Tutulduğu Yer
Çeltik Tarlaları

Behiç Günalan

24

Saros Körfezi ve Dalış
Engin Gürfiliz

26

Selimiye Vakıf Müzesi

28

Tarihin ve Doğanın Koyununda
Bir Mücevher: Enez

Zeki Kar

EDİRNE İL ÖZEL İDARESİ
TARAFINDAN YAYIMLANMIŞTIR

İmtiyaz Sahibi:

Nusret Miroğlu, Edirne Valisi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Abdülkadir Yazıcı, Vali Yardımcısı

Yayın Yönetmeni: Hülya Özyürekli

Editor: Zeki Kar

Baskıldığı Yer: Printaj (0216) 365 32 70

Yapım: Konum Design: (0216) 455 98 97

Edirne Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Tel + Faks: (0284) 213 24 07

Edirne yeniden ilgi odağı oluyor...
Edirne is becoming a center of focus again...

Edirne, is becoming a center of focus again today as it used to be. It carries the power to shape the future of the region, with its humanitarian heritage of thousands of years from Odrisia of antiquity to historical accumulations of an Ottoman capital city ruling the entire world.

With its cultural heritage Edirne, facing to west for hundreds of years improves this power based on peace and with cooperation and friendliness. Meeting with neighbor country cities' administrators and local councils in light of these principles, cooperating on projects affecting the future of the people of this region are the first steps in creating a hopeful future.

Edirne becoming a center of attraction has accelerated with the achievements in economical dimension. Edirne, as a meeting point of Balkan waters and an agricultural city, will gain more power with attracting all entrepreneurs from the region with Organized Industrial Zone and environmentally friendly industrial investments.

The decision to declare Saros as a "tourist region" is one of the developments in improving the life standards of the people of the region and in making Edirne a focus of attention.

Our struggle to move Edirne into the future with a vision will gain strength with your involvement and support.

Edirne, tarihte olduğu gibi, bugün de yeniden bir ilgi odağı haline geliyor. Tarih öncesinden gelen insanlık mirası; İlkçağın Odrisia'sından, dünyaya hükmeden Osmanlı başkentine uzanan tarihsel birikimiyle, bulunduğu bölgenin geleceğine yön verme gücünü bağrında taşıyor...

Kültür mirasıyla, yüzyıllar öncesinden batıya yüzünü dönmüş Edirne, bu gücünü barışa dayalı olarak, yardımlaşma ve işbirliği anlayışıyla geliştiriyor. Komşu ülkelerin kentlilerin idarecileri ve yerel meclisleriyle bu ilkelere bir araya getirmemiz; bölge insanının geleceğini etkileyecek projelerde buluşmamız, güvenli bir geleceğin umut verer adımları olmaktadır.

Edirne'nin cazibe merkezi haline gelmesi, ekonomi boyutunda elde ettiği kazanımlarla huzurlanıyor. Uzun yıllar emek verilen Organize Sanayi Bölgesi'nin tüm bölgeden girişimcilerin ilgisini çekmesiyle, Balkan sularının buluşma yeri; tarım kenti Edirne, çevre dostu sanayi yatırımlarıyla da güç kazanacaktır.

Bölge insanının yaşam düzeyini yükseltecek olan, Saros'un "turizm bölgesi" ilan edilmesi kararı da Edirne'yi ilgi odağı yapan gelişmelerden biridir.

İlgi odağı Edirne'nin, yarına etkili bir vizyonla yönelmesi için süren çabamız, katılım ve desteğinize güç kazanacaktır...

Nusret Miroğlu
Edirne Valisi
Governor of Edirne

Üç ülkenin yerel meclislerinden 'dostluk mesajı'

Edirne İl Genel Meclisi'nin daveti üzerine, Bulgaristan ve Yunanistan'ın komşu illerinin yerel meclisleri Mayıs ayı başında Edirne'de buluştu. Komşu meclislerin üyeleri, yardımlaşma ve dostluk mesajları verdi...

Edirne İl Genel Meclisi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu'nun girişimiyle gerçekleşen toplantıya, Bulgaristan'ın Rodop ve Haskova, Yunanistan'ın Yambol ve Evros valileriyle, yerel yöneticileri katıldı.

Edirne, dostluk ve komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesinde yeni bir girişime imza attı. İl Genel Meclisi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu'nun girişimiyle, Rodop, Evros, Yambol ve Haskova'nın yerel yöneticileri, Edirne'nin yerel parlamentosunda bir araya geldi. Toplantıda sınırların kalktığı bir dünya özlemi dile getirilerek, yardımlaşma ve dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi mesajları verildi.

Yabancı konukların katılımıyla yapılan oturumda, Meclis Başkanı Müjdat Kahve, meclis ve çalışma düzeni hakkında bilgi verdi. Kahve, iki AB üyesi ülkenin yerel yöneticilerine bir araya gelecek, ilişkilerin gelişme-

sine katkıda bulduklarını ifade etti.

Evros Valisi Nikolas Zambounidis, Edirne ile kardeş gibi olduklarını, sorunları, dışişleri bakanlıklarına varmadan, kendi aralarında kolayca çözümlediklerini belirterek, üç ülkenin tek bir bakaı açısına sahip olması gerektiğini ifade etti.

Haskova Valisi Ravna Yovcheva da AB'ye katılım öncesi süreçte yardımcı olacaklarını dile getirerek, üç ülke meclislerinin işbirliği yapmasıyla hedeflere kolayca varılacağını söyledi.

Rodop-Evros Geliştirilmiş Valisi Georgios Minopoulos ise, üç ülkenin ekonomik, sosyal kültür ve ticaret alanlarında işbirliği yapmasını önemine dikkat çekti.

AB fonlarının sınırlı olması işbirliğini teşvik ettiğini belirten Bulgaristan'ın Yambol Valisi Yordan Koev, işbirliğinin gelişmesi halinde halkın yaşam düzeyinin de gelişeceğini ifade etti.

İl Genel Meclisi'nin oturumunda konuşan Edirne Valisi Nusret Miroğlu, üç ülke mahalli yöneticilerin bir araya gelecek tanışmalarının, birbirini anlamalarına yardımcı olacağını dile getirdi. Demokrasi, dostluk ve komşuluk yolunda güzel adımlar atılacağına inandığını söyleyen Miroğlu, "Ortak çalışmalarla daha güzel günlerle birlikte yaşamaya temenni ediyorum" dedi.

Sağlık Müzesi 10 Yaşında

EDİRNE'nin en önemli kültür ve turizm mekanlarından biri olan ve ziyaretçi sayısı her geçen yıl bir az daha artan Trakya Üniversitesi Sultan II.Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, nisan ayında kuruluşunun 10. yılını törenle kutladı. İlin üst düzey yöneticileriyle, müzenin kuruluş ve gelişmesine emeği geçenlerin katılımıyla yapılan kutlama gecesinde, Türk Tedavi Müstitisi Uygulama ve Araştırma Grubu, klasik Türk musikisi parçalarından oluşan bir konser de verdi. 1997 yılında kurulan Sağlık Müzesi, 2004 Yılı Avrupa Müze Ödülü'nü kazanarak, Edirne'nin gururu oldu.

Kültürel zenginlik ekonomiye aktarılabilir mi?

Şahip olduğu kültürel zenginlikle, dünyanın sayılı kentlerinden biri olan Edirne, bu zenginliğini, henüz turizme ve dolayısıyla da ekonomik kalkınmasına yanıtı vermemiş değil. Ancak son yıllarda bu doğrultuda atılan adımlar, umut vaat ediyor. Bu adımların arzu edilen etkiyi yakalaması ve sonuç getirmesi amacıyla, Edirne'nin nisan ayında bir toplantı düzenlendi.

Edirne Valiliği, Trakya Üniversitesi ve Edirne Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO)'nun düzenlediği konferansın konusu "Turizmde Destinasyon Geliştirmek ve Yönetmek"ti... ETSO meclis salonunda yapılan toplantıya, Edirne Valisi Nusret Miroğlu, Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Enver Duran, Edirne Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO) Başkanı Ümit Mihaylanar, Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği Yüksek Danışma Kurulu Başkanı Tavit Köletavitoğlu ile uzmanlar katıldı.

Toplantıda yaptığı konuşmada, Edirne'de turizm için gereken bütün öğelerin bulunduğunu belirten Rektör Prof. Dr. Enver Duran, "Edirne hazinenin üzerinde duran fakir bir insanı değil. Üniversite olarak üç ayaklı bir proje yürütüyoruz. Bunlar; 'uzaktan eğitim', 'Balkan Dilleri Merkezi' ve 'Balkan Kongre Vadi'si'. Ayrıca Kırkpınar müzesi kuruyoruz" dedi. Kentte 5 yıldızlı otel olmaması büyük bir sorun olarak

Edirne'nin kültür turizmindeki yeri ve gelişmesi, nisan ayında düzenlenen bir toplantıda tartışıldı. Turizm-in-ekonomi ile ilişkisini ifade eden "Turizmde Destinasyon Geliştirmek ve Yönetmek" konulu konferansta, Edirne'nin, zengin turizm potansiyelini ekonomiye aktarılması önündeki sorunlar masaya yatırıldı.

Fotoğraf: Serhan Bilibi-Hudut Güneşli

nitelendiren Duran, Edirne'nin çehresinin üniversite ile değişebileceğini ifade etti.

ETSO Başkanı Mihaylanar da: "Tanıtım, altyapı ve markalaşma eksikliklerimiz kısa sürede giderilecek, Edirne, dünyanın gelişen yıldız şehirleri arasında girmeyi başarır" diye konuştu. Mihaylan-

ar, Edirne'nin Balkanlar'ın fuar ve kongre merkezi olması için çalıştıklarını da kaydetti.

"Eski Edirne evleri konaklamaya açılmalı"

Kentin kültür değerlerinin turizme entegre edilmesinde savunan Trakya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Derman Küçükaltan ise yaptığı konuşmada, "Kaleci'deki eski Edirne evleri, Safranbolu'da olduğu gibi, restore edildikten sonra, konaklama amaçlı kullanılmalı" dedi. Küçükaltan, kültür kenti imajına dayalı ürün oluşturulmasının önemine işaret ederek, "Beş yıldızlı otel mi, tarihsel dokuya uygun butik otel mi? diye sordu.

Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği'nden Tavit Köletavitoğlu, "Deniz, güneş, kum gibi kitle turizmi egemenliğini korusa da, kültür, tarih, inanç, folklor ve doğa turizmi giderek daha geniş kitlelere ulaşsın" diyerek, Edirne turizminin destinasyon geliştirme noktasına geldiğini söyledi.

Turizm sadece resmi kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının işi olmadığına, kente yaşayan herkesin işi olduğunu belirten Edirne Valisi Nusret Miroğlu, turizm konferansında yaptığı konuşmada, "Bakanlığı beklemeyi yerine kendimize bir yol haritası çıkarıp, bir plan dahilinde hareket edecek turizmci nimetlerinden istifade edebiliriz" dedi.

Edirne Lisesi'nin 150. yılı kutlandı

rında büyük bir Türk Bayrağı çekildi.

Edirne Lisesi mezunlarından ünlü heykeltıraş Tandoğ Ökten'i yaptığı 'Atatürk ve Öğrenciler' heykelinin açılışını ise, ELYD Başkanı Atlı Erman, Edirne Lisesi Eğitim Müdürü Mehmet Halazoglu, Milli Eğitim Müdürü Hulusi Beşiroğlu ve Vali

Yardımcısı Cengizhan Aksoy birlikte yaptı.

Okul korosunun senlendirildiği sarkılarla devam eden etkinlikte, fotoğrafları Edirne Lisesi konulu serginin açılış da yapıldı.

150'nci yıl kutlama etkinliklerinde mezunlara, geleneksel lise plavı ikram edildi. 1967 mezunlarına da, yıl plaketi verildi.

Fotoğraf: Serhan Bilibi-Hudut Güneşli

'Sivas Geleneksel Lezzetler Şenliği'nde Edirne rüzgarı esti

Edirne, kültür ve turizm çıkarmasında bir adım da mutfağ kültürüyle attı. 24-27 Mayıs 2007 tarihlerinde Sivas'ta düzenlenen Geleneksel Lezzetler Şenliği'ne katılan Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü, yörene meşhur lezzetlerini ve folklor değerlerini tanıttı.

Edirne, tanıtım konusundaki girişimlerine bir yenisini daha ekleyerek, mayıs ayında Sivas Valiliği'nin düzenlediği "Geleneksel Lezzetler Şenliği"ne katıldı. Kültürel mirasımızın önemli öğelerinden olan, Anadolu'nun geleneksel lezzetleri'nin yaşatılması amacıyla düzenlenen şenlikte, Edirne Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü üç kişelik ile ilin tanıtımını yaparken, açığı Tahsin Gözyılmaz ile "Yemek Kültürümüzü" adlı kitabın yazarı Müşerref Güzerler de Edirne yemeklerini hazırlarak ziyaretçilere ikram etti.

Şenlikte, Keşan'ın Lalacık Köyü ekibinin sunduğu halk oyunları gösterisi büyük ilgi görürken, açığı Tahsin Gözyılmaz'ın pişirdiği Edirne yemeklerinden kandilli mantı, ciğer sarma, ciğer tava ve su mu-

hallebisi gastronomi uzmanlarından tam not aldı. Edirne yemekleri ve konuklara ikram edilen badem ezmesi, acıbadem kurabiyesi ile Edirne lokumları; seyahat acentaları temsilcileri, akademisyenler ve Sivas halkı tarafından çok beğenildi.

Sivas şenliğine; Altunhan Otel, Keşan Belediyesi, EDESOB, Akgün Peynirlik, Keçecizade ve Trakya Birlik de maddi katkılarıyla destek oldular.

Lalacık Halkoyunları Toppluluğu

El Sanatları Fuarı'nda hem tanıtım hem satış

Edirne Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şişli Belediyesi'nin düzenlediği II. Turizm Fuarı ile İstanbul Harbiye'de düzenlenen Geleneksel El Sanatları Fuarı'na katılarak, Edirne'nin kültür değerlerini tanıttı.

Turizm hedeflerine ulaşmada tanıtımın önemini sık sık vurgulayan Edirne Valiliği, her fırsatı değerlendiriyor. Mayıs ayında İstanbul'da düzenlenen fuarlara katılan Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü, önce, 8-13 Mayıs 2007 tarihlerinde Şişli Belediyesi'nin düzenlediği II. Turizm Fuarı'nda stand açtı.

Mecidiyeköy'de açılan fuarındaki Edir-

ne standında müdürlük personeli, İstanbullulara Edirne'yi tanıttı. 70 katılımcının yer aldığı uluslararası özellikteki fuarda, ziyaretçilere tanıtım malzemelerinin dağıtılmasının yanı sıra Edirne'nin geleneksel el sanatı ürünlerinin satışı da yapıldı.

Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 11-20 Mayıs 2007 tarihleri arasında Harbiye Askeri Müzede düzenlenen Geleneksel El Sanatları Fuarı'nda da stand açtı. Birçok ilin katıldığı fuarda, Edirne'ye özgü yöresel el sanatı örneklerinden aynalı süpürge, mis sabun, Edirne bebekleri ve çeltik tarağı gibi ürünler sergilenerek satıldı.

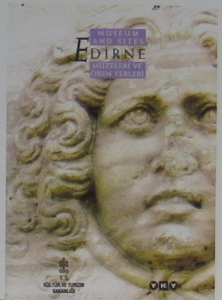
Kültür tarihinde kısa bir gezinti

EDİRNE'nin tarihi ve kültürel mirası, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hazırladığı ve Yapı Kredi Yayınları'nın yayımladığı bir kitapta toplandı. Edirne Müzesi arkeologlarından Şahin Yıldırım ve Günay Karakaş'ın hazırladığı büyük boy 168 sayfa, Türkçe ve İngilizce kitapta, Edirne'deki müzeler ve bu müzelerde sergilenen eserler hakkında fotoğraflara ve bilgilere yer veriliyor.

İlin coğrafi yapısına ve tarihçesine ilişkin ayrıntılı bir kesitin sunulduğu kitapta, dolmen ve menhirlerden, Selimiye'ye

kadar mimarlık anıtlarıyla ilgili bilgi ve fotoğraflar yer alıyor. Kentin sahip olduğu anıtsal ve sivil mimarlık eserlerinin yanı sıra, kültürel mirasın önemli öğelerinden Kırkpınar ve Edirne'nin geleneksel sanatları da kitabın öne çıkan diğer başlıkları arasında yer alıyor.

Edirne Müzeleri ve Ören Yerleri TC Kültür ve Turizm Bakanlığı- YKY Yayınları Kasım 2006 21x29,5 cm 168 sayfa Türkçe-İngilizce

Sofralardan şeref kürsüsüne Trakya Ev Yemekleri

GELENEKSEL Kırkpınar Şenlikleri'nde düzenlenen ev yemekleri yarışmalarında ödül kazanan yemekler, Edirne İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yayımladığı kitapta bir araya getirildi. Necmi Asan ve Hatice Tanservent'in yayına hazırladığı "Edirne Kırkpınar Şenlikleri Yarışmalarında Trakya Ev Yemekleri" adlı kitap, Trakya'nın yöresel mutfağının özgün lezzetlerini tanıttıyor.

1992'den beri Kırkpınar'da düzenlenen Trakya Ev Yemekleri Yarışmaları'na katılarak dereceye giren ve ödül kazanan

yöresel yemeklerin tariflerinin yer aldığı 156 sayfa kitapta, yarışmalarla ilgili bilgi ve belgelere de yer veriliyor. Kitapta, yarışmalarda en çok ödül alan ciğer sarma, Rumeli lokması, Rumeli beğenisi, kuzu etli kapama, kesme kapama gibi yöresel yemeklerin tarifleri de veriliyor.

Edirne Kırkpınar Şenlikleri Yarışmalarında Trakya Ev Yemekleri Edirne Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayın Nisan 2007, 16,5x24 cm 156 sayfa

Çiçek sevgisinin adı: Edirnekari

TRAKYA Üniversitesi emekli öğretim üyesi Mehtap Cömert Keskin, Edirnekari konusunda yıllardır sürdürdüğü araştırmalarını kitap haline getirerek yayımladı. Trakya Üniversitesi tarafından yayımlanan büyük boy 80 sayfa kitapta, Edirne'ye özgü bir süsleme biçimi olan Edirnekari'nin tarihçesi ve uygulamaları hakkında bilgiler yer veriyor.

Mehtap Cömert Keskin, saltanat şehri Edirne'nin, dilere destan konakları ve çiçek bahçelerinin arasından doğan süsleme biçimi Edirnekari'nin, seçkin örneklerini kitabının sayfalarına taşıyor.

Özgün sivil mimarlık eseri konaklardaki dolap kapaklarının, çekmecelerin ve sandıkların üzerindeki Edirnekari süslemeleri, geçmiş yaşamın kültürel zenginliğiyle yaşanan belgeler olarak gelecek kuşaklara aktaran Keskin, eserinde Edirnekari sanatını uygulayan ünlü ressamlar hakkında bilgilere de yer veriyor.

Edirnekari Mehtap Cömert Keskin Trakya Üniversitesi Yayınları 21x29,5 cm 80 sayfa Türkçe-İngilizce

Hidrellez ve Kakava Çoşkusu

Yazı-Fotoğraf: Emre Sedef

Edirne Kakava ateşiyle yine şenlendi. Batı dillerinde "Elie", Süryanice'de "İliya", İbranic'e'de "Elijah", Boşnakça'da "Ederlezi", Türkiye'de Hidrellez olarak adlandırılan "doğanın uyanışı, baharın gelişi" kutlamaları, Edirne'de yine coşkulu eğlencelerle sabaha kadar sürdü.

Baharın gelişi olarak kabul edilen ve gelenekselleşen "Kakava" şenlikleri Sarayçı meydanında görkemli Kakava ateşinin yakılmasıyla başladı. 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece boyunca süren Kakava eğlencelerinin asıl adresi ise Menzilahr Mahallesi oldu.

Dans edip eğlenerek, sabahı karşılayan Roman vatandaşlar, rengarenk giysilerini giyerek Kanuni Köprüsü'ne geldiler. Tunca Nehri'nin yüzlerini yıkayarak 'yılın kendilerine bol kazanç getirmesi' dileğindedir. Şans getirmesi için yüzlerini yıkayan her yaşta kadın erkek, daha sonra nehrinden kaplarla su alarak evle-

rine götürdü. Tunca Nehri'nde yüzlerini yıkamada yetimleyen bazı vatandaşlar ise 'günahlarından arınmak ve sağlık bulmak' amacıyla nehrin girerek yıkandı.

Evlene çağına gelen genç kızlar gelinlikleriyle nehrinde dans ederken, bazıları ise rivaletin gerçekleşmesi, efanesi "Babafingönün" sudan kendisini göstermesini bekleddiler. Kakava Şenliği, davul zurna eşliğindeki oyun ve eğlencelerle, güneşin yeryüzünü ısıtmaya başladığı saatlere kadar sürdü. Vatandaşlar, Sarayçı'ndan ayrılmadan önce taze söğüt dallarıyla at arabalarını süslediler, kaplarına asmak için topladıkları yeşil dalları da evlerine götürdüler.

İnanışın ve geleneğin adı ne olursa olsun 5-6 Mayıs tarihinde yüzlerce turisti ağırlayan ve turizm kenti olma yolunda hızla ilerleyen Edirne'de, bu yıl Kakava şenlikleri daha bir coşkulu kutlandı.

Geceden başlayan eğlence

Eğlenceli kişilikleriyle bilinen Romanlar, 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan Hidrellez geçesini sabaha kadar dans edip eğlenerek geçirdi. Mahallerde, kapı önlerinde toplanan küçük gruplar, müzik eşliğinde, rengarenk kıyafetleriyle dans ettiler. İnanışları gereği, sabah Tunca Nehri'nde yüzlerini yıkayana kadar uyumadılar.

Edirne Valisi Nusret Miroğlu ile Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi, Hidrellez Festivali'nde geleneklere göre, yumurta tokuşturdular. (Fotoğraf Ali Daraca)

Kakava ve Hidrellez birlikte kutlanacak

Edirne'de ayrı ayrı kutlanan Kakava ve Hidrellez, daha büyük bir etkinliğe dönüştürülmek amacıyla gelecek yıldan itibaren birlikte kutlanacak.

Edirne Valiliği tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen Uluslararası Hidrellez Festivali, Sarayçı'da düzenlenen etkinliklerle kutlandı. Festival, 6 Mayıs Pazar sabahı, belediye binası önünden kortej yürüyüşüyle başladı. Yerli yabancı halk dansları ekiplerinin de yer aldığı korteji, Sarayçı'nda Roman Halk Dansları topluluğu karşıladı.

Baharın gelmesiyle birlikte, Edirne'nin birçok festivaline ev sahipliği yaptığı belirtilen Vali Nusret Miroğlu, "Hidrellez'in özümsüzdeki yıllarda daha geniş kapsamlı olarak kutlanacağını söyledi. Miroğlu "Bugün sadece Bulgaristan ve Yunanistan'dan folklor ekipleri festivale katılıyor. Biz,

Balkanlar'da Hidrellez nasıl kutlanıyorsa, öyle kutlamak, Edirne'ye gelecek misafirlerimizle birlikte yaşatmak istiyoruz. Hidrellez ile Kakava'yı bir arada kutlamayı hedefliyoruz" dedi.

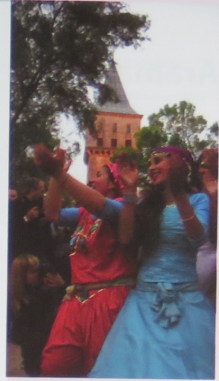
Törende konuşan Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi de "2008 yılında Kakava ve Hidrellez'i, valilik ile birlikte tek bir etkinlik olarak kutlamak istiyoruz. Böylece katılmı daha yüksek, kutamalar daha görkemli olacak" dedi.

Sarayçı'daki festivale halka renkli yumurtalar dağıtıldı. Pehlivanlar yağı güreş gösterileri sundular. Daha sonra, yerli ve yabancı halk dansları ekipleri gösterilerini sundular. Festivale katılanlara da pırlav ve ayran dağıtılarak, standları gezen Vali Miroğlu ile belediye başkanı Sedefçi'ye, İpsala standında pırlav, Havsa standında gözleme ve ayran, Necatye standında ise dondurma ikram edildi.

Doğanın canlanışı: Hidrellez

"Doğanın her baharda 'canlanışı' dünyanın her yerinde yaşanan insan toplulukları tarafından, kendi kültürlerine uygun biçimlerde kutlanır. İnsanlar, kışın getirdiği karamsarlıktan kurtuldukları için sevinirkin, her bahar yeniden canlanma doğaya umut bağları, düşüncelerin, dileklerinin gerçekleşmesi için -genellikle nisan-mayıs aylarında ve belli tarihlere istisna dışında bulunmanın 'tam sırası' olduğunu düşünürler.

Çoğu dini bayramların da kökeninde yer alan bu inanış, Türk kültüründe en yaygın biçimini "Hidrellez Şenlikleri"nde bulmuştur. Hidrellez'de su kenarlarında bahar yemekleri yemek, en çok istenen şeyleri yazmak ya da resimlerini yapmak ve bunları genellikle bir gül fidanının dibine koymak, ateşlerin üzerinden atlayıp olumsuzluklardan arınmak, doğa ile kurulan ilişkinin ve letişimin simgelerindedir. Hidrellez kısaca, insan ve doğa arasındaki iletişimi, baharı ve umudu simgeleyen bir kültürel gelenektir.

What is Hidrellez?

"The 'awakening' of 'nature' in every spring is celebrated all around the world in line with own traditions. While people are happy about escaping from the pessimism of the winter, their hopes are raised with awakening of the nature, and they think that it is "just" time to make a wish for their dreams to come true usually during April and May on specific dates.

This belief, which also has roots in most religious holidays, has been widely accepted as "Hidrellez Festivities" in Turkish culture. In Hidrellez eating spring meals near waters, writing or drawing the most desired objects and usually placing these under a rose plant, jumping over a fire to get cleaned from negativities are symbols of the relationship and communication with the nature. In short Hidrellez is a cultural tradition symbolizing the communication between the nature and the humans, spring and hope.

Arama-Kurtarmada Umut Işığı: EDAK

Edirne birinci derece deprem bölgesinde bulunmasına karşın, iyi örgütlenmiş bir arama kurtarma derneği var. 'EDAK'ı, 'yüzyılın felaketi' Marmara depreminin ardından gelen sivil dayanışma ve duyarlılık oluşturdu.

Edirne Arama Kurtarma Derneği (EDAK)'nin çalışmalarını hakkında okurumuzu bilgilendirmek için, derneğin itfaiye binasının arkasındaki prefabrik merkezi ziyaret ettik. EDAK Başkanı Şafak Çekver, ekip lideri Hasan Yalız ve basın sözcüğü Bülent Asoğlu sorularımıza yanıtladı.

-EDAK ne zaman ve nasıl kuruldu?

Deprem bölgesinde bulunan Türkiye'nin arama kurtarma ekiplerine ihtiyacı var. 99 depremi sonrasında, aralarında kamu kuruluşu ve sağlık personelinin de yer aldığı bir grup arkadaşımızla bir araya gelerek bu oluşumu başlattık. Düzce depreminde 15 gün görev yaptık. Bu esnada, Almanya'dan gelen bir afet ekibiyle birlikte çalıştık. İlişkimiz sonraki dönemde sürdürdü. Almanya'dan bir arama kurtarma derneğiyle partner dernek olduk. Protokol imzalayarak eğitim çalışmalarına başladık. Eğitim çalışmalarını için Almanya'ya gittik.

-Edirne'de ne gibi arama-kurtarma çalışmaları yaptınız?

Kuruluş amacımız depremdi. Ama kurduğumuz birimlerle depremin dışında diğer vakalara da müdahale edebiliyoruz. Edirne birinci derecede deprem tehlikesi altında değil, ancak bir tüm bölge için çalışma yapıyoruz. Biliyoruz ki depremler bir İstanbul depremi, Tekirdağ'da deprem tehlikesi var. Üzülüyoruz ama faydaları deprem de yapalım istiyoruz. İnşallah olmaz ama EDAK, ayrıca İstanbul depremine hazırlanıyor. Ayrıca sadece müdahale etmemiz yetmiyor, eğitim bouthu da var.

"Afete karşı duyarlı değiliz"

EDAK'ın, deprem, su üstü ve su altı arama kurtarma, tıbbi destek, itfaiye desteği ve trafik kazası kurtarma konularında operasyon ekipleri var. İnsanların afete karşı duyarlılığı zayıf. Kazaların çoğu, alkol kullanımı, binsizliksiz ve ihmalinden kaynaklanıyor. Südağ bungalolarında da nedeni bilinçsizlik. Halkımızın afete karşı daha bilinçli olmasını istiyoruz. Bilinçli olursak, kazalar ve afetler can ve mal güvenliği açısından az kayıpla atlatılabilir.

EDAK, Arama Kurtarma Dernekleri Federasyonu kurucu üyesidir. Ekipleri, Yunanistan, İstanbul, Bursa ve en son Keşan'daki tabikatlara katıldı.

-Müdahale ettğiniz olaylar hakkında bilgi verir misiniz?

Trafik kazaları bölgesinde en çok mü-

Ülkemizin yaşadığı 1999 Marmara depremi, sivil kurtarma birimlerinin önemini ortaya koyan en büyük felaketlerdendi. Gölcük ve Düzce depremlerinin ardından bir araya gelen Edirneli gönüllülerin kurduğu Edirne Arama Kurtarma Derneği (EDAK), kısa sürede gelişerek afetlere müdahalede umut ışığı oldu...

Söyleşi: Zeki Kar

dahale ettiğimiz olaylar. Ancak kazaya Emniyet'in talebi üzerine, çağrı yapılsa geliyoruz. Daha çok sıkışmalı kazalara ve suda boğulma olaylarına müdahale ediyoruz. İtfaiyenin talebi halinde de yangın eğitimi almış ekibimiz, yangınlarda lojistik destek sağlıyoruz. İçişleri bakanlığı görev aldık. Örneğin, bağday deposunda kalan bir kişiyi kurtardık. Jandarmamızın talebi üzerine, bir kız kaçırma olayında da görev yaptık.

Geçen yıl yaşanan sel taşkınnında görev yaptık. Taşkınla malsur kalan vatandaşlara yardımcı olmak ve sel bölgesindeki terk etmelerinde sivil savunmaya destek verdik, botlarla mahsur kalanları taşıdık. Nehir ve göletlerde boğulma olaylarına da dalış ekiplerimiz müdahale edebiliyor.

"Halkımızın afete karşı daha bilinçli olmasını istiyoruz. Bilinçli olursak, kazalar ve afetler can ve mal güvenliği açısından az kayıpla atlatılabilir."

-Ekip ve malzemelerin müdahale için yeterli mi?

EDAK'ın şu anda 65 üyesi var. Derneğe katılım, tamamen gönüllülük duygusıyla oluyor. Herhangi bir maddi menfaati yok. Derneğimiz büyük ilgi var. Katılım koşulu aramıyoruz. Gönüllü olmak yeterli. Gelen arkadaşlar içinde eğitim almış ve bu tür faaliyetlerde bulunurlar da var. Ancak yeni katılan kişilere eğitim veriyoruz.

Olayların risk analizi yapacak teknik ekiplerimiz var. Sivil Savunma Müdürlüğü'nün izniyle bazı malzemelerini kullanarak görev yapabiliyoruz. Ancak afet ve malzeme eksikliklerimiz var. Bunları da sağlarsak daha iyi olacak.

Öncelikle çalışma alanımız yerel. Herhangi bir depreme, Edirne'de bir bina çökerse bir önce bu enkaza müdahale ederiz. Ondan sonra diğer şehirlere gideriz. Arama kurtarmamın fonksiyonu enkazda can kurtarmaktır. Ceset aramak değil. Bunun için de malzeme gerekir. Edirne Vahitliği, Edirne Belediyesi ve Sivil Savunma bize çalışma imkanları sağlıyor. Bir de ulaşım aramızda olsa, ebette daha iyi olur.

-Eğitim çalışmalarını nasıl yapıyorsunuz?

Başta teorik olarak yapılan eğitimde deprem hakkında bilgiler veriyoruz. Deprem öncesi, depremin sırasında ve sonrasında neler yapılmalı, neler yapılmamalı anlatıyoruz. Katılımcı ilgilerine göre çeşitli ekiplerde görev alıyoruz. Trafik, İtfaiye ve Sivil Savunma Müdürlüğü'nden yardım alıyoruz. Bunun dışında doktor ve hemşire üyelerimiz var. Bunların hazırladığı program doğrultusunda ilk yardım eğitimi veriyoruz. Toplam 6 bin öğrenciyi deprem konusunda eğitim verdik.

EDAK yöneticileri Şafak Çekver, Bülent Asoğlu ve Hasan Yalız, muhtemelen bir operasyon için hazırlanan gözden geçiriyor.

-Bir kurtarma operasyonunda nasıl hareket ediyorsunuz, bir eylem planınız var mı?

Deprem, trafik kazası ya da su baskını, her konuda önceden hazırlanmış acil eylem planlarımız var. Örneğin; deprem anında, dernek merkezinde haber verilemezsiniz toplanıyoruz. Hareket geçmek için hazırlanıyor ve ekibimizi gözden geçiriyoruz. Kırmızı alarm vaziyetinde bekliyoruz.

"Doğru yer, doğru amaçla ve doğru şekilde gitmeli"

Bu hazırlıkları yaparken aynı zamanda geniş kapsamlı düşünmek zorundayız. Olayın olduğu yerdeki kriz merkezimize temas kuruyoruz. "Bize ihtiyaç var mı, yeterli sayıda kurtarma ekibi bölgeye gitti mi?" diye araştırıyoruz. Bunları neleştirmedi, buradan yola çıkamayız. Çünkü ulaşım aracı, uçak vb. şeyler büyük bir maliyet. Doğru yer, doğru amaçla ve doğru şekilde gitmek istiyoruz. Örneğin; Bingöl depremine ve Konya Zümrüt Apartmanı'na bu yüzden gitmemize gerek duymadık. En yakın sivil savunma ekipleri, gönüllü ekipler ve askeriler birliğe zaten müdahale etmişti. Bize ihtiyaç olmadığ bildirildi. Bir enkazda geçiren fazla ekipin olması doğru değil.

-Vatandaşlara, felaketlere karşı nasıl hazırlıklı olabileceğiniz konusunda önerileriniz nelerdir?

Bu tip olay felaketlere karşı halkımızın bilinçli davranması gerekir. Uyarıları dikkate alınmalı, alkolü araç kullanılmamalı, surat yapmamalı lazımdır. Bu çalışmada sivil toplumun desteği çok önemlidir. Vatandaşlarımızdan moral motivasyon desteği bekliyoruz.

Maddi ve manevi desteğini esirgemeyen kişi ve kurumlarla teşekkül ediyoruz. Vatandaşlar afet eğitimi almak için zaman ayırsınlar. O zaman her şeyi daha bilinçli yaparız. İnsan hayatına daha duyarlı olunmalı. Edirne'de bu bilinci yaymak istiyoruz. Derneğin geliri yok, üye adlatları ve bağışlarla ayakta duruyor.

-Sağlık ekipleriyle birlikte çalıştığınız proje hakkında bilgi verir misiniz?

Sağlık Bakanlığı, UMKE (Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi) çalışmasını başlattı. Kurtarılan kazazedelerin süratle hastaneye ulaştırılması gerekir. Ancak, kaz yerindeki tıbbi müdahale hayatı önem sahip. UMKE bu amaçla kuruldu. Tamamen ilk yardım ekibi. Arama kurtarma ekibiyle birlikte, enkaz yerinde çalışacak ve kurtarılan kazazedeye ilk müdahaleyi yapacak. Sadece kazazedeye için değil, kurtarma ekipleri için de sağlık ekibi lazım. Bunun için birlikte çalışmamın önemi büyük.

ÇARŞILAR DİYARI EDİRNE Alipaşalı Olmak

Edirne'nin en önemli özelliklerinden birisi, tarihi boyunca Güneydoğu Avrupa'nın ticaret merkezi olmasıdır. Avrupa'dan Asya'ya, tüm kervan yolları bu bölgeden geçtiği için kente, ticaret merkezleri, özellikle de bedesten ve çarşılar damgasını vurur.

Yazı: Orhan Doğan

Alipaşa Çarşısı (Kapalı Çarşı)

Edirnelilerin daha çok 'Kapalı Çarşı' adıyla bildikleri Alipaşa Çarşısı, Kanuni Sultan Süleyman'ın son yıllarında, 1569 yılında, sadrazam Hersekli Semiz Ali Paşa tarafından Mimar Sinaî'nin yapılmıştır. Alipaşa Çarşısı'nın, Kırklareli'nde yapılacak bir camiye gelir temin etmek için yaptırıldığı söylenirse olsa da asıl amaç; kıymetli eşya satan (altın, gümüş vb.) ticaret erbabını bir çatı altında toplamak ve bu ticaret erbabının korunmasını sağlamaktır.

Kaynaklara bakıldığında; her gece yüz beşin çarşısı beklediğinden bahsedilmesi de, söz konusu ticari ürünlerin ne kadar değerli olduğunun göstergesidir.

Edirne'nin ticari hayatında önemli yeri olan, yerli yabancı turistlerin akınına uğrayan Alipaşa Çarşısı'nda 130 dükkân ve 6 kapı bulunur. Altı kapının ilk ikisi, iki ucunda olup, ortadaki iki yöne açılır ve orta kapı olarak bilinir. Diğer ikisi de doguya bakar. Güneyindeki kapı (İğneciler ve Balıkpazarı Kapısı) Direkler Çarşısı'na açılır. Alipaşa Çarşısı'nın bir özelliği de kemerlerinin kırmızı-beyaz taştan yapılmasıdır. 300 metre uzunluğundaki çarşının, dış duvarları kesme taş, üstü

tüğladır. 29 Eylül 1992 yılında elektrik kontağında çıkan yangın sonucu harabe haline gelen çarşı, 5 yıl süren onarımdan sonra, 25 Kasım 1997 tarihinde tekrar hizmete açılmıştır.

Alipaşalı olmak ayrıcalıktı

Tarihçilere göre, bir zamanlar, Alipaşa Çarşısı'nda dükkân sahibi olanlar; çok zengin ve önemli kişilerdi. Hatta, burada dükkân sahibi olabilmek herkesin harcı değildi. Alipaşalı olmak bir ayrıcalıktı. Alipaşa Çarşısı'nda dükkân kiralamak için zengin olmak yetmiyordu, iyi ahlâklı olmak da gerekiyordu. Esnaflık dededen, babaya ve oğla geçerek, gelenekleşirken, çarşı da, iyi ve ünlü esnaf yetiştiren bir okul niteliği kazanmıştır.

Çarşının bugün de Edirne'de yaygın bir ünü vardır. Edirneliler bir esnaf kö-tülemek için; "O zaten Alipaşalı değildir" derler. İyi bir esnaf överken de "O zaten Alipaşalıdır" sözü kullanılır. Yalnız, günümüzde çarşıda altın ve gümüş gibi kıymetli eşya ticareti yapan dükkânlara çok az rastlanmaktadır. Bugün daha çok giysi ve günlük eşya ticareti yapan esnaf- ları mevcut. Alipaşa Çarşısı, eski günlerini artık özlemle arar gibi... Eskiden, esnaf

çarşıya adeta törenle girer, dükkânlar besmeyle açılır ve toplu olarak bereket duası edilerek güne başlanırdı. Sıfah yapan esnaf, gelen müşteriyi sıfah yapmayan esnaf arkadaşına göndermiş, o da 'sıfah yapmış' diye. Bir başkaymış o zamanlar Alipaşa Çarşısı...

Çarşının müdavimi yaşlılara göre, eskiden Alipaşa'nın kendine özgü bir kokusu varmış: "Yangından önceki Alipaşa Çarşısı'nın kokusu yok artık. O koku bize eskisi yansırdu. Çarşı sanki o yıllar bir başka görünürdü gözümüze. Çarşı yapı- lirken kullanılan horasan harcı var ya, bir başka koku, bir başka serinlik verirdi bu- raya. Yazın serinlemek, kışın da ısınmak için girerdik çarşıya. Yangından sonra, çarşının bu özelliğinden eser kalmadı?"

Çarşının yapımında kullanılan hora- san harcının kokusu, 1992 yılındaki yan- gında yok olunca, Alipaşa Çarşısı da artık eskisi gibi serinletmez olmuş. Kuşaklar boyunca bünyesinde barındırdığı esnafın yok olmasıyla, Alipaşa'nın esnaflık kültü- rü de değişmiş, tarihe karışmış... Şimdiki çarşı, o eski şaşalı günlerinden uzak da olsa, Alipaşa, hala Edirne'nin en önemli alışveriş merkezi. ■

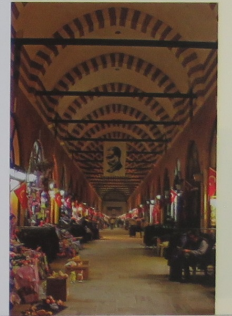
Edirne, Land of Bazaars

One of the most prominent features of Edirne is being the trade center of Southeast Europe throughout history. Because all highways of commerce from Europe to Asia pass from this city, commercial centers, especially bedesten and bazaars bear a significant role.

When we analyzed the history of Edirne, we can see the clear importance of the bazaars. During the period of Ottoman Empire until 19th century, Edirne was one of the richest and most developed cities in terms of bazaars and inns.

Traveler M. Poulet, who visited Turkey in 1660, mentions bazaars and marketplaces and talks about Alipaşa, bedesten and arasta bazaars in Edirne. Polish Simeon also talks about Edirne among the places he visited in 1619 and writes "In arced, beautiful jeweler inn like Alipaşa inn in Edirne, masters of jewelers, zernişancı, knife makers, shoemakers, boot makers and other craftsmen works, similar to what can only be found in Istanbul".

Some of the important and historical marketplaces in Edirne are built as an act of foundations. A number of expressions are said for bazaars, in Edirne even "being from a bazaar" perceived as a privilege.

ÖLÜMÜNÜN 29. YILINDA

Mehmet İlhami Ertem

Mehmet Ağırhan*

Edirne'nin, Kıyık Tophane yokuşunda 1918 yılında doğdu. Banka memuru emekli Sabri Ertem ile Ayye hanımın oğludur. İlköğretim ve Lise'yi Edirne'de okudu. Edirne Lisesi'nden 1936 yılında mezun olarak Siyasal Bilgiler Okulu'na girdi. İlk memuriyet yerini Mürette Nahiye Müdürlüğüdür. Edirne'de, Maiyet Memurluğu yaptı. Daha sonraları onu, Meriç ve Keşan Kaymakamı Vekilliklerinde görürüz. Havsa ve Sırsındığı Nahiye Müdürlüğü'nden sonra askere gitti... Dönüşte Kaymakam kursunu tamamlayarak Refaiye (1945), Milas (1951) ve 1952 yılında da Mülkiye Müfettişliği'ne atandı. Haziran 1953 yılında Karabük, 1954 Ağustos'ta Söke 1955 Ekim ayında Beyoğlu Kaymakamı iken Mardin Valiliğine getirildi

Mehmet İlhami Ertem, (1958) Gümbüşhane ve (1959) Elazığ Valiliklerinden sonra 30.5.1960 yılında Merkez Valiliği'ne atandı. Bu görevi sırasında emekliliğini isteyerek 15.10.1961 seçimlerinde Adalat Partisi'nden aday çıktı. Edirne Milletvekili seçilip Parlamento'ya girdi. Aslında kendisi X. dönemde (2.5.1954) Milletve-

killiği için aday olmuştur da ön seçimi kaybetmiştir.

Parlamento'ya bir çok kanun teklifleri sunan, Mehmet İlhami Ertem'in en önemli kanun önerilerinden birisi "Belediye Reisleri'nin Halk Tarafından Seçilmesi" teklifidir. Bu yasa yürürlüğe girmeye Belediye Başkanları halk tarafından ilk defa 1963 yılında seçilmeye başladı. Mehmet İlhami Ertem'in, Edirne'yi ön plana çıkaran diğer önemli ikinci kanun teklifi "Edirne Üniversitesi" açılması konusunda idi. Teklifi o günlerin Edirne Milletvekilleri; Talat Asal, Süleyman Bilgen, Nazmi Özgürlü ve Tahir Girtilioğlu' da büyük destek verdiler. Bu yasa zaman içinde bugünkü "Trakya Üniversitesi"ni doğurdu. Diğer önemli kanun tasarıları da Çiftçi Mallerini Koruma Kanunu (4081) değişikliği üzerinde olmuştur. Çok sık geldiği Edirne'de gazetelerle, özellikle imar ve ülkenin sorunları hakkında yazılar yazardı. Her fırsata seçmenleriyle görüşerek onların fikirlerine önem verir ve değerlendirirdi.

Onu, 3.4.1967 tarihi itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığı'na atandı. Edirne'de Bakanlığın Müşterek Vekili ile bağlı Genel Müdür ve yetkililerinin hazır bulundduğu bir heyetle, 11.5.1967 günü (Milli Eğitim Bakanlığının birinci ayında) Edirne'yi ziyaret eder. Bu bakanlıkta geçen 2 yıl 7 aylık sürede Edirne ve il çapında pek çok kurumun açıldığını ve yeni yatırımların yapıldığını biliyoruz. Bunlardan; yeni yapılacak 10 Üniversite arasında Edirne'de

bulunuyordu. Ayrıca; Kız Meslek Lisesi, Edirne lisesi, Erkek sanat Okulu ila binaları, Edirne İmam-Hatip Lisesi, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Enstitüsü, Galerî Müdürlüğü, Söğütü ve Enez Ortaokulları, İl Halk kütüphanesi Aşeykadm Binası, Kurtuluş İlköğretim Okulu Kız Yetiştirme Okulu'nun hizmete açılması, Uzunköprü ve Keşan Halk Eğitim Merkez Müdürlüklerinin kurulması, İpsala Arkeoloji Müzesi'nin kurulması, İpsala Akşam Kız Sanat ile Keşan Erkek Sanat Enstitüsü açılması vb. bakanlığı döneminde kararlaştırılıp hizmete girdi. Bu kurum ve binalar daha sonraki aylarda bizzat kendisi tarafından hizmete sokuldu Edirne'de o günlerde Ortaokul sayısını üçe çıkararak Kaşağ, Ortaokulu'nun da kararı onun zamanında alındı. Yine Edirne Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Edirne Eğitim Enstitüsü, Edirne Meslek Yüksek Okulu ve Edirne Ziraat Araştırma Enstitüleri ile Çorlu Kız Enstitüsü'nün açılması onun gayret ve cabaları ile gerçekleştirildi.

O günlerin Edirne Milli Eğitim Müdürü Necip Güngör Kısıpırmak Ankara'da yaptığı görüşmelerde çok büyük destekler sağladı. Hemen arkasından Edirne iline gelen Milli Eğitim Bakanı Ertem, yukarıda belirttiğimiz bir çok temel atma ve

açılışları yaptı Ertesi günü Uzunköprü ve Keşan'la gezisini tamamladı Yine o yıllarda Kırklareli'den bir grup makamında Ertem'le görüşerek Kırklareli İmam-Hatip Lisesi'nin 1969-1970 Eğitim yılında, Kırklareli Kız Enstitüsü'nün de açılmasını sağladı. Bakanın Edirne gezileri yine yolda da devam etti.

Edirne'de açılması düşünülen Üniversite için büyük uğraşlar veren Ertem, İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğretim Üyeleri ile Edirne'de karışıldık. Ayva-zoğlu Sineması'nda bir konuşma yaparken konferansı açtı Milli Eğitim Bakanı Ertem'i, On. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in konferansı izledi.

Milli Eğitim Bakanı Ertem, yine Havsa üzerinden Kırcaali ve Yeniköy'de okul temelleri atarak Meriç, Uzunköprü, Keşan, Erzen ve Ipsaladan İstanbul'a döndü. Milli Eğitim Bakanı Mehmet İlhami Ertem, bir aylık süre içinde üç defa Edirne Bölgesini ziyaret ederek incelemelerde bulundu. Lalapaşa üzerinden Kırklareli'ne gecti.

Mehmet İlhami Ertemi, yeni kurulan Bakanlar Kurulu listesine bu defa "Tarım Bakanı" olarak görürüz. Edirne'ye hizmete aralaksız devam ettiren Ertem, Tarım Bakanı olarak ilk defa bölgeye 8.5.1970 günü geldi. Onu yine ekim ayı içinde partisinin Edirne Kongresi'nde Ayvazoğlu Sineması'nda gözlemliyoruz. Bu toplantıda partili ve yetkililerle yaptığı görüşmelerde ekonominde ve son devalüasyonun söz eder. Edirne basını onu Kaymakamlık döneminin itibaren yakından takip ettiğinden demecileriyle hep gündeme getiriyoruz.Başlangıcından bitimine kadar Edirne Arkeoloji Müzesi yapımında gayretlerini 13.6.1971 günü açılışını da yaparak tamamladı. Edirne ve Trakya Bölgesi incelemelerini hep sür-

dürdü. Kamu oynaya yaptığı açıklamalar da, Köy Teknik Okulları ile Ziraat Kredileri konusundaki görüşlerini anlattı.

Tarım Bakanlığı görevi sonra ermesine rağmen onu milletvekili olarak hep Edirne'nin himetinde görürüz. İlk Milletvekili seçildiği 15.10.1961 tarihinden ölümüne kadar tam 5 dönem (10.10.1965-12.10.1969-14.10.1973 ve 5.6.1977) onu Parlamento içinde görürüz. O, 16 yıl 5 ay 22 gün Edirne Milletvekiliği yaptı. Partisinin yılmaz bir neferi olarak kongrelere katılıp seçimlerde Diyanet Başkanlığı'nda bulundu. Özellikle Edirne Kurtuluş Bayramları'nda ve Kırkpınarlarında Edirne ile bölgedeki çalışmalarını aksatmadan yürütmeye gayret etti.

Hehmetşiriniz Mehmet İlhami Ertem'i daha sonraki yıllarda Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Bakanlığı (1977) görevlerinde de bulundu. Böylece 4 ayrı bakanlık kolunda değerlendirilen Ertem, Türk milletine ve Trakya bölgesine yaptığı hizmetleri ile çok büyük saygınlık kazanmıştır. Milletvekili olan ölen Mehmet İlhami Ertem'in yerine 14.10.1977 günü ara seçim yapıldı. Seçimi Adalat Partisi'nden Ahmet İnceoğlu kazandı.

Mehmet İlhami Ertem Edirne Maiyet Memurluğu görevinde başlattığı makale yazma geleneğini sonraki yıllarda da devam ettirdi. İlçelerdeki Kaymakamlık dönemlerinde Edirne Postası Gazetesinde makaleler yayınladı. Bu makalelerinde; Edirne Belediyesini denediklerimiz, Demokrasi ve Memur Beklediklerimiz, Edirne Memurunun Mahkemeleri Hakkında Kanun, Edirne Belediyesi Gelir-Gider Mukavessesi, Edirne'nin Kalkınması vb. sayılabilir.

Tarım Bakanlığı görevine başladığında mal beyanında bulunarak bütün dev-

let yöneticilerinin de bildirme tabii tutulması tarafında olduğunu belirtti. Bütün ailesi adına beyan ettiği bir miktar banka mevduatının dışında, taksitlerini ödediği bir adet evinden başka bir serveti olmadığını ortaya çıkı. M. İlhami Ertem'in yaptığı hizmetlere karşılık olarak halkın, onun adına düzenlenen ödünç, çok uygulamalardan da bazı örnekler verelim. Denizli Belediye Başkanlığı, 1968 yılında bir heyetle Ankara'ya onu ziyaret ederek "Denizli Fahri Hehmetşirliği" ünvanını verdi. Elazığ Vilayeti'nde onun adı bir caddeye verildi. Yine Keşanda, Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesi bundan böyle onun adıyla anılacaktır. Edirne'de Şükür Paşa Mahallesi'nde bir caddeye ve Lise'ye adı verilmiştir.

Mehmet İlhami Ertem, 5.4.1978 günü geçirdiği bir kalp krizi sonunda vefat etti. Cenazesi Ankara Hacıbayan Camii'nde kılınan öğle namazından sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde düzenlenen bir törenden sonra Cebebi Asrı Mezarlığı'na defnedildi. Cenazeye Edirne'den bir heyetle birlikte Adalat Partisi Teşkilatı temsilcileri de katıldı.

Hehmetşiriniz Mehmet İlhami Ertem'in iki kızı ve bir oğlu oldu. Onun Edirne'mize yaptıklarını her zaman saygı ile anıyoruz. O yaptıkları ile hep günümüzde yaşayacaktır. ■

*Araştırmacı Yazar-Sair
Edirne Ozan Ağacı Dergisi
Yazı İşleri Müdüğü

Edirne, Yozgat Tarih Grubu üyeleri, İlhami Ertem'in ailesi, 6 Nisan 2007 Cuma günü panel ve anıtına öğrenci öğrenciler

OKYANUS DALGALARINA YENİLEN CİHAN PEHLİVANI

KOCA YUSUF

Kuvveti, cesareti, dürüstlüğü ve elde ettiği başarılarla, adını güçleş tarihimizin altın sayfalarına yazdırdı. Rakiplerinin sırtını mindere yaptırdığı efsanevi güçleşleri hala hafızalarda. Türk pehlivanlarının şöhretinin tüm dünyaya yayılmasına öncülük eden 'Müthiş Türk' lakaplı Şünnülü Koca Yusuf, altın çağında, Amerika'dan dönerken, talihsiz bir kaza sonucu hayata veda etti...

Koca Yusuf, Deliorman'da, Şünnü'nün Karalı Köyü'nde 1859'da doğdu. Babası İsmail Ağa, aynı zamanda ilk ustasıydı. Güreşi, Pomak Osman'dan öğrendiğini söyler Yusuf, "Fakat bana yenilmenin acısını tattırmadı, ben bu acıyı daima rakiplerime tattırdım" der. Türk insanının, yüceltmek istediği kişiler için kullandığı 'koca' lakabı, ona ölümlünden sonraki yıllarda verilir.

Koca Yusuf'un ailesi, 93 Harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda topraklarını terk etmez, baskı görür, acılar yaşar. Baba ocağını bırakıp gitmeyen Yusuf'un acıması ve sert güçleşmesinde, bu düşman istilasının cehennem etkisi büyük olsa gerek. Ancak, rakiplerini yere seren Yusuf'un ünü, tüm Rumeli'de "Küncedi Yusuf" olarak hızla yayılınca, her pehlivan gibi o da nasibini aramak için yollara düşer.

Elinde zemzili köy köy, kasaba kasaba dolayan Yusuf'un yolu bir gün Uzunköprü'ye varır. "Hemşerim nereden gelir, nereye gider, hangi 'boya da kol bağlasan?' diye soran çevresindekilerle, "Niyetim 'baş'a soyunmaktır" der. Köylülerin, tam 27 yıl başpehlivaniği kimseye bırakmayan Gaddar Kel Ali'nin kuspeti giyeceğini hatırlatması üzerine de "Ya kasmet" der... Bir süre sonra onun "Küncedi Yusuf" olduğuna anlayan köylüler, gözü pekliğine hayran kalırlar ve sofralarına davet ederler.

Aliço efsanesine son verdi

Yusuf, Kırkpınar Başpehlivaniği ünvanını tam 27 yıl taşımakta olan Plevneli Kel Aliço ile Uzunköprü'de güreşir. Aliço 55, Yusuf 20 yaşındadır. Bu randevu, Yusuf'u şöhrete kavuşturan güçleşler içinde önemli bir basamak olur. Davullar vurulur, zurnalar çalar. Cazgırın salavatı meydana inilir. Kısa bir güreşin ardından Yusuf, yağlı güreşin 27 yıllık efsanesine son vermeyi başarır.

Yusuf, döneminin büyük güçleşleri Rüstem'le, Hergeleci İbrahim'le, Çolak Mümin'le ve daha niceleriyle er meydanı Kırkpınar'da hafızalardan silinmeyen güçleşler yapar. Güreşleri sert ve acımasızdır. Ama, Çardak güçleşlerinde çayırda yeni yeni nasibini arayan Kurtdereli'yle güreşirken, "Ezdirmeyen bana bu delikanlıyı; o büyük bir pehlivan olacak" diyen de odur.

Güreş tarihimizin bir diğer büyük ismi Kurtdereli Mehmet, yıllar sonra onu şöyle anlatır: "Koca Yusuf, güreşte elini insanın omzuna koyduğu zaman, sanırsın ki bir hatal direği dayadılır. Hem de bu dayanırlı direği arkadaşın sanki bir lokomotifiyor. Yusuf güreşlerini hep önde bitirirdi, onun bir adım gerilediği görülmemiştir".

İsmail Habib Sevik ise Koca Yusuf'u, "İnsan denen yaratığı, Allah'ın en az hacidim, en çok kuvvet doldurduğu adam" diyerek tarif eder.

Yazı: Zeki Kar

"Gökte yalnız bir güneş var; yerde de Yusuf..."

Zaferleriyle artan şöhretine rağmen para kazanamayan Yusuf, zor günler yaşadığı bir sırada, Fransız güçleşçi ve gösteri organizatörü Doublie'nin teklifini kabul ederek arkadaşları Filiz Nurullah, Kara Osman ve Erikili Mehmet'le birlikte 1894'te Paris'e gider. Ancak, greko-romen güreşçi bilmeyen Türk pehlivanlara, Doublie önce ders verir. Ayaklarından tutmanın yasak olduğu Avrupa güreşini öğretirken, kol kapma tekniğini gösteren Doublie'i kolumdan tuttuğu gibi yere çarpan Yusuf, "Biz de öyle yalancıkantın tutma yoktur, ya tutulur ya hiç tutulmaz; Yusuf işte böyle güreşir" der.

1895'te Paris'in ünlü eğlence mekanlarından Folies-Bergere ve Cirque D'Alverde seyircilerin heyecanla izlediği sayısız güçleşler yapan Yusuf'un ünlü Avrupada da hızla yayılır. Onun, Fransa ve Amerika'da

devam eden güreş hayatının ayrıntılarını, 1912'de yayımlanan Paul Pons'un 'La Lutte (Güres) kitabından öğreniyoruz.

Paul Pons'un anlatımıyla Paris'teki Yusuf

Yusuf hakkında, "Gülmeyen yüzü, sert bakışları ve sevimsiz konuşmalarıyla tıpkı bir zalime benziyor" diyen Paul Pons da dönem güreşçilerindenirdir. Paris'te Yusuf'la da güreşen Pons, objektif gözlemleriyle kaleme aldığı kitabında, Yusuf'un Paris günlerini gerçekçi bir gözle anlatır.

Atıf Kahraman'ın 1989'da Kültür Bakanlığı Yayınları'ndan çıkan "Cumhuriyete Kadar Türk Güreşi" adlı kitabında geniş bir biçimde yer verilen bu ayrıntıların satır başlarına kısaca bir göz atalım:

İlk güreşte, 90 kiloluk Bordeaux'lu Feneol'la karşılaşıyor. Yusuf'a yenilen Feneol, müsabakayı 'duvara çarpmış gibiydim' sözleriyle değerlendirir. Bir başka ünlü Fransız güçleşçi Paul Fourmier'in oyunlarını da Yusuf'a sökmeye başlar. Yusuf, Fransızların dillerce destan, oyunsuz güçleşçi Sabes'de art arda yapılan karşılaşmalarda yenmeyi başarır.

Paris'te Türk güçleşçilerin ünü kısa sürede yayılır. Zaman zaman Türk güçleşçilerle de karşılaşan Yusuf'a, her taraftan teklif gelir. Her karşılaşmada rakibini yere seren Yusuf, bir süre sonra karşısına çıkacak rakip bulamamaya başlar. Doublie, Yusuf'la güreşecek pehlivan bulmasına 1000 frank verme bahşine bile girer.

Yusuf Amerika'da

Paris'teki göz kamaştırıcı güçleşlere rağmen, rakip bulmakta güçlük çeken ve hakkını alamadığını düşünerek organizatörlerle kavga eden Yusuf, Bulgaristan'a döner. 1897 yılı sonunda tekrar Paris'e dönen Yusuf, Amerika'da şampiyon Roobert'in güreş daveti üzerine 1897 şubatında, New York'a gider. Mart ayında, "Madison Square Garden'de binlerce seyirci önünde yapılan karşılaşma, rakibinin spor ahlakına sığmayan davranışları nedeniyle başlamadan, Yusuf'un yenik sayılmasıyla biter.

Profesyonelliği ve dürüstlüğüyle, Amerikan kamuoyunda hayranlığını kazanan Yusuf'un ünü, Amerika'nın çeşitli şehirlerinde çıktığı karşılaşmalara giderek artar Yusuf'ın 'Müthiş Türk' diye anılmaktadır.

Atlas Okyanusu'na yenildi

Yaptığı karşılaşmalar da büyük paralar kazanan Yusuf, beş ayın sonunda meklettine dönmeye karar verir. Menajer Brady'ye veda edip, 2 Temmuz 1898 Cumartesi günü, New York'tan Fransızın 'Le Havre Limanı'na gitmek üzere hareket eden La Bourgogne adlı gemiyi biter.

Ancak, trajik bir son onu beklemektedir. 4 Temmuz 1898 Pazartesi sabahı, yoğun sis içinde seyreden La Bourgogne, İngiliz bandıralı Cromartyshire adlı küçük bir yelkenliyle çarpışır. 612 yolcu ve 201 mürettebatı bulunan gemi, kısa sürede okyanusun derinliklerine gömülür. Kazanan 60 yolcu ve 104 tayfa kurtulur. Yusuf da kaybolanlar arasındadır.

Dünyaya nam salan cihan pehlivani Koca Yusuf, Atlas Okyanusu'nun dalgalarına yenilir. ■

OSMANLI MİMARISİNDE BİR CİDDİYET VE SADELİK ÖRNEĞİ Sultan II. Bayezid Camii

Yazı-Fotoğraf: Enver Şengül

Tunca'nın tüm güzellik ve kıvrımları ile has bahçelerini sulayarak içinden geçtiği Edirne Sarayı'nın henüz bütün görkemi ile ayakta olduğu günlerdi.

Osmanlı Sultanı, sarayın ana binası olan Cihannüma Kasrı'nın Bab-ı Saadesinin sedef işlemeli büyük kapılarından geçip, Fatih Köprüsü yanındaki özenle yapılmış bulunan taş rıhtımda bekleyen saltanat kayığına doğru ilerlerken aynı saatlerde 1 km ötede Sultan II. Bayezid Külliyesi'nde heyecan dozu yüksek bir telaş yaşanıyordu.

Külliye'nin ıleri gelenleri telaşlarında haksız değillerdi, çünkü biraz sonra, adaletin hakimi Ulu Padişah, altın varaklı, göz alıcı süslemeleri içindeki saltanat kayığına binecek ve sağı solu özenli duvarlarla örülü ve zemini mermerlerle kaplı nehir yolunu kat ederek külliye'nin camisinde namaz kilmaya gelecekti.

Beklenen an geldi. Külliye vakfı mütevellî heyeti, cami hocaları, medrese müderrisi, darüşşifa hekimleri ve Yeni İmaret semtinin önde gelenleri tek sıra halinde taş basamakları ağır adimlarla çıkan sultanı büyük bir saygı ile karşıladılar. Birazdan, üç kitaya hükmeden Os-

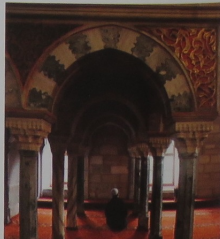
manlı Sultanı yine sedef kakkmalı caminin padişah kapısından içeri girip bir zarif ama görkemli yapıda, gücün, kudretin ve dünya nimetlerinden kopup, ünlü nakbataşların oya gibi bezediği ulu kubbenin altına sedeye giecekti.

***
Böyleisi her hayal konuyu gerek anlamda ne kadar yansıtır bilinmez, ama bilinen bir gerçek var ki o da Osmanlı camii mimarisinde ilk hünkar mahfilii uygulamasının bu camide gerçekleştirildiği ve birçok padişahın bu camide namaz kıldığıdır.

Sultanın camine girdiği kapı kadar namaz kıldığı yer de ayrıydı ve Osmanlı mimarisinde, 8 köşeli ünlü "hünkar mahfilii" ilk defa bu camide hayata geçirilmişti. Daha sonra Selimiye ve daha birçok camide abartılı bezeme ve çinilerle örneğini gördüğümüz hünkar mahfilii uygulaması bu camide yapının bütünlüğü gibi yine sade ve abartısızdır.

Evlıya Çelebi 1652 yılında Edirne'ye geldiğinde bu camii için "Edirne şehrinin kuzeyinde, Tunca Nehri'nin kenarında, çimenlik, lalelik düz bir yerde,

Yıl 1484, Osmanlı Padişahı Sultan II. Bayezid, Akkırman seferi hazırlıkları için Edirne'ye geldiğinde, kendisine şehrin hastane ihtiyacından söz ederli. O yıllarda Edirne Osmanlı'nın batıya açılan kapısıdır. Sultan, bu talebi haklı bulur ve içinde darüşşifası olan büyük bir külliye'nin yapılmasını emreder.

dört köşe duvar üzerinde büyük kubbeli, gönül açan bir camidir" der.

Bu caminin en dikkat çeken özelliklerinden biri de yapıldığı yıllarda burada görev yapan insanların çokluğu.

Vakfiyesinde o yıllarda camide 66 kişinin görev yaptığı yazılır. Burada görev yapanların çokluğu ve görev detayları Sultan II. Bayezid Camii'nin önemini anlatması bakımından son derece ilginçtir.

***
Yıl 1484, Osmanlı Padişahı Sultan II. Bayezid, Akkırman seferi hazırlıkları için Edirne'ye geldiğinde, kendisine şehrin çok önem arz eden hastane ihtiyacından söz edilir. O yıllarda Edirne Osmanlı'nın batıya açılan en önemli kapısıdır. Büyük şehir ve gelen gidenleri bir hayli çoktur. Sultan, bu talebi haklı bulur ve içinde darüşşifası olan büyük bir külliye'nin yapılmasını emreder.

Osmanlı mimarisinde külliyeler aslında çok yönlü birer kompleksler. İçinde sağlık, sosyal, kültürel ve dini nitelikli yapılar vardır.

Sultan II. Bayezid Külliyesi de işte bu anlayış doğrultusunda merkezine camii konularak, eşsiz bir grafiksel mimari doğrultusunda yapıldı. Etrafına ise darüşşifası, medresesi, tabhanesi, çifte hamamı, imareti ve köprüsü yer aldı.

Hürrem binalar adı verilen bu yapıların temeli Sultan II. Bayezid kendi elleriyle attı. Mimarın Hayrettin olduğu bilinen bu hayır yapıları imparatorluğun büyük maddi ve insan gücüyle, binlerce kişinin çalışmasıyla, 4 yıl gibi kısa sürede tamamlandı.

Toplam 11 yıl onarık olarak ırılı ufuk kübbenin merkezinde ve onlara hakim büyük tek bir kubbe ve iki kenarında yükselen zarif iki minaresiyle camii Türk İslam mimarisinin en yalın anlatımı camilerinin biri olarak Edirne'nin Eski Camii, Muradıye Camii ve Ç Şerefeli Camii'nin arkasından tarihteki yerini aldı.

Tek kubbeli yapıların zirvesi olarak kabul edilen Selimiye'nin yapılması için aradan 87 yıl daha geçmesi gerekiyordu. Tek kubbeli yapıların gelişim sürecinde bu cami de önemli bir rol oynadı. Sina'nı ve ondan sonra gelen mimarları etkileyen önemli bir yapı olarak Tunca Nehri'nin kenarında bütün zerafetine hep durdu.

Kemersiz ve sütunsuz Cami

Tunca Nehri havzası, Edirne'ye göre akış bir noktadadır ve yüksek noktalar-

dan batı yönüne bakıldığında göze ilk çarpan etrafında onlarca kubbenin olduğu, tek ve büyük kubbeli bir yapı ve bu ana kubbenin kenarlarından yükselen iki zarif minaredir.

Osmanlı külliye mimarisinin en seçkin eserlerinden biri olan bu kubbeleşme topluluğu ve iki zarif minare, Sultan II. Bayezid Külliyesine aittir. Uzaktan bile bakıldığında göz oksayan bir sadelik ve zerafetle sahip olan bu külliye'nin camisi abartısız mimarisi ile dikkati çeker.

Cami vakur, sade ve iddaiyız dış görünüşü ile insanı etkiler. İç mekanda da farklı bir mimari üslubun izlerine rastlanır. Kare plan olarak yükselen duvarların yükseldiği tek ve büyük bir kubbeyle dânişmesinin mimari estetiği ziyaretçileri büyüleyen bir tarz sergiler.

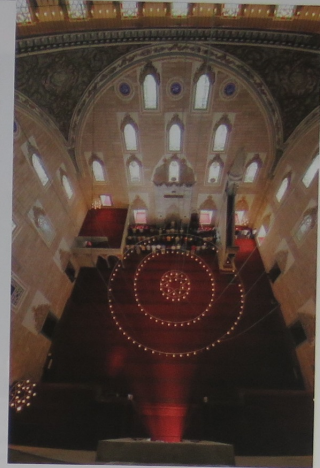
Sultan II. Bayezid Camii kemersiz ve 22 metre çapındaki kabe 20.58 X 20.60 metreklik kare seklindeki kalın duvarlar üzerine oturtulmuştur. Bu kadar geniş bir alana, bu kadar yüksekte bir kubbenin hiç sütun kullanılmadığı oturtulması ilginçtir.

Caminin giriş kapısı ve pencere kapakları ağaç işleme sanatının üstün örnekleridir. Caminin akustik olduğu hassastır. Mıhraptakî en küçük bir ses caminin her tarafından rahatlıkla duyulmaktadır.

Tek şerefeli ve 149 basamaklı iki minaresi 38.50 metre yüksekliğindedir.

Caminin orijinal bezemeleri, 1850'lerden sonra moda haline gelen barok tarzı süslemelerle kapatılmıştır. Bu barok tarzın seçkin örnekleri bu camide günümüze ulaşmıştır. 1998 yılından beri onarım nedeni ile kapalı tutulan caminin restorasyonu tamamlandı ve geçmişimiz aydarda tekrar ibadete açılmıştır.

Caminin iç giriş kapısı üzerinde mermerden bir kitabe bulunur. İki sıra halinde ve 6 m'sra olarak yazılan bu kitabenin sözlü Şeyhülislam Zenbîllî Ali Efendiye aittir. Yazıyı ise Hamdullah yazmıştır.

Avlu

Avlu, camiyi tamamlayan çok önemli bir mekan olarak karşımıza çıkar. Beza mermer döşelidir. Avluya bahçedeki asırlık çınar ağacının yanından geçilecek giriştir. Dallarını sonsuzluğa yayılmış gibi duran bu ulu çınar sızın birazdan yine asırlık bir atmosferin içine gireceğinizin adeta habercisidir. Avlunun oldukça yüksek ana kapısını geçip avluya girişinizde estetiğin ve huzurun tam dozunda birleşip bütünlüştüğü bir mekân sizleri adeta içine alır. Bu ana kapının dışında avluya iki ayrı yarı kapıdan daha girilir. Dikdörtgen biçimindeki mermer döşeli iç avluya, 18 mermer sütuna dayalı 22 kubbeli revak çevreler. Avlunun merkezinde üstü açık mermerden bir şadırvan vardır. Şu an bu avlu restorasyon aşamasındadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarım çalışmaları sürmektedir. ■

Yararlanılan Kaynaklar:

Ratip Kazancıoğlu, 1362-20 Yılları Arasında Edirne İlinin Sağlık Kurumları ve Bu Kurumlarda Çalışan Personel
Ratip Kazancıoğlu, Edirne Sultan II. Bayezid Külliyesi
Tayyip Gökbilgin, Edirne ve Paşa Livası
Rukıya Melül Meriç, Bayezid Camii ve Mimarı

Edirne Tabyaları

Ilk Çağ ve Orta Çağ boyunca, şehirlerin savunmasında, kale ve surların çok önemli bir yeri vardı. Şehrin düşman saldırısı karşısında düşmesi ya da dayanması surların sağlanmasına bağlı idi.¹ Yeni Çağla birlikte kale gelişmeye başlayan top teknolojisine, kale savunmasının öneminin giderek azalmasına neden oldu. (İlgürel, 2000, 613) Öyle ki, menziller ve tesir gücü artan kuvvetli topların gülleleri ile parçalanın sur tasları, adeta şarapnel etkisi göstererek kaledeki insanları çaha da tehlikeli oldu. Bunun üzerine yeni savunma çareleri arandı ve toprak yüzularından meydana gelen, şehirlerin uzaktan savunulmasına esasa dayanan tabyalar ortaya çıktı.

Osmanlı döneminde, tabyalar stratejik önemi olan kentlerin savunulmasında önemli rol oynadılar. Özellikle 18. ve 19. yüzyılda Osmanlı topraklarında, Plevne, Vidin, Varna, Silistre, Kars, Erzurum, Çankakkale ve İzmir gibi saldırıya açık pek çok şehirde tabyalar inşa edildi. Edirne de, tabya mimarisinin sistematik örneklerinin bir arada bulunduğu şehirlerden biridir.

Meriç vadisinin Trakya düzülükleri ile birleştiği noktada yer alan Edirne şehri, tarih boyunca önemli bir savunma hattı görevi üstlendi. Özellikle Roma İmparatorluğu'nun merkezi İstanbulla

(Constantinapolis) kaydırılınca, yeni başkent, Orta Avrupa ile bağlantılı yolda yer alan Edirne, (Hadrianapolis) hem bir ticaret merkezi ve durak yeri, hem de bir savunma hattı olarak önemi bir kat daha arttırdı. (Darkot, 1993, 4)

Edirne, Tunca Nehrinin Meriç'e ulaşmadan önce çizildiği yarım daire şekilli bir yayın içinde konumlanmaktadır. Bu yay şeklindeki nehir, şehri kuzeyden, batıdan ve güneyden kuşatarak kaleyale savunulmasını mümkün kılıyordu. Stratejik önemi çok büyük olan Edirne'nin bu doğal tahkiminin yanı sıra, gerçek anlamdaki ilk tahkimini, Roma İmparatoru Hadrianus tarafından yaptırıldı. Doğu seferi sırasında (M. S. 123-137) Edirne'ye gelen İmparator Hadrianus, şehri bir surla çevirmek ve bir ordugah (Castrum) haline getirdi.² (Mansel, 1993, 23) Bu sayede şehir, Doğudan ve Orta Avrupalardan gelebilecek tehlikelere karşı dayanabilecek hale getirildi. Başlıca dönemlerinde ise önemli bir durak yeri hizmeti gördü.

Bizans devri boyunca Hunların, Gotların, Bulgarların, Avarların ve Peçeneklerin defalarca istilasına uğrayan olan şehir, kuvvetli tahkimliyle İstanbul'un korunmasına hizmet etti ve önemi korudu.³

1361 yılında Murat Hüdavendigâr tarafından fethedildiği zaman, Meriç Nehri kenarında bir kale şehri görünümündeki Edirne, hızla gelişen bir imparatorluğun

Tarih boyunca insanlar, düşman saldırılarına karşı korunmanın çeşitli yollarını aradılar. Bu nedenle yerleşkeleleri bölgeyi seçerken, kolay savunulabilir olmasına özen gösterdiler. Zamanla yaşadıkları yerin etrafını surlarla çevirerek, daha güvenli yaşam alanları elde ettiler.

Yazar: Yavuz Güner

payahtı oldu. Şehrin kazandığı bu idari merkez rolü, kasa zollama ekonomik ve kültürel merkez rolüne de desteklendi. Bununla beraber, sınırlar hızla uzaklara doğru itildiği için Roma ve Bizans dönemlerinde taşıdığı savunma hattı rolünü tek etti. Bu durum, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde Tunca vadisi ve Balkan Dağları'nı istinat eden kuvvetli savunma mevzilerinin oluşturulan kalelerin elden çıkmasıyla tersine dönerek, Edirne'yi yeniden bir sınırlı şehri haline getirdi. Bu dönemde şehrin savunulması için Meriç ve Tunca vadilerinin hakim noktalarına yerleştirilen tabya ve istihkamlar kullanıldı. (Darkot, 1993, 5)

Edirne Tabyalarının Tarihçesi ve Bulunduğu Yerler

Edirne de ilk istihkam inşaatlarına, 1829 yılındaki Rus işgali karşısında Divan-ı Hümayun tercümanı Hoca İshak Efendinin nezareti altında başlandı. Ancak bu çalışmanın tamamlanması, Rusların hızlı davranmasını nedeniyle mümkün olmadı. (Baykal, 1993, 181) Bu dönemde yapılan tabyalar, muhtemelen etrafında hendekleri olan ve sadece toprak yüzularından meydana gelen mevzilerden ibaretler. (Çağan, 1993, 199) Edirne'nin baş cephesinde bulunan, dairesel bir plana sahip ve sadece toprak mevzilerden oluş-

muş Toprak Tabya, bu dönemde kalmalı tek örnek.

Özellikle, 1877-78 Osmanlı-Rus savaşları sırasında, Ruslar bir süre durdurabilmek için alelacele, mevcut toprak tabyaların duvarları kurgun, üstleri meşe ağacı ve toprakla örtülerek savunmaya hazır hale getirilmeye çalışıldı, fakat bu tesislerden fayda sağlanmadı. Üstelik Ruslar Edirne'den ayrılmak için tahkimat yapılar (Çağan, 1993, 199) Bu savaş sonrası Rusların kolayca İstanbul varoşlarına dayanması, tahkim edilmiş bir Edirne savunma hattının öneminin anlaşılmasını sağladı. (Yığılgüden, 1938, 10) Rusların Edirne'yi terk etmesinden sonra devam eden tahkim çalışmaları, özellikle 1885 yılındaki Sırp-Bulgar savaşından sonra, Bulgarların yaratabileceği tehlike düşünlere, hızlandırıldı (İvanof, 1937, 17) ve 1886 yılında, başkanı Miriva İsmail Hakkı Bey'in yaptığı bir istihkam komisyonu oluşturularak, yeni yapılacak tabyalar için çalışmalara başlandı.

Bu komisyon tarafından yapılan, Edirne savunma hattını oluşturan tabyaların kroki planlarının gerçekleştirildiği, 1886 tarihli bir istihkam haritasında, tabyaların devam etmekte olan inşa sürecini anlatan bir de metin bulunmaktadır. Sultan II. Abdülhamit'e sunulan bir haritada yer alan rapor niteliğindeki bu metinde, tabyaların isimleri tek tek verilerle, yapım aşamasında gelinen nokta anlatılmaktadır. Edirne Tabyaları içeri-sin-

de, kitabesi günümüze ulaşabilmiş tek örnek olan Kiyık Tabya 1888 tarihlidir. Buna göre, tabyaların yapım sürecinin yaklaşık iki yıl sürdüğünü söylemek mümkündür.

Edirne'nin savunma hattını oluşturan bu 24 tabya, şehir merkezinin etrafını ortalama 5-6 kilometrelik bir yarı çap teşkil edecek şekilde çevirmiştir. Bu çevrimin uzunluğu yaklaşık 50 kilometre olup, şehir merkezine en uzak tabya, 8750 metre mesafedeki Karagoz Tabya, en yakın tabya ise 1500 metre mesafedeki Kiyık Tabyadır.

Meriç ve Tunca nehirleri, bu savunma hattını en genel şekliyle üç bölüme ayırmıştır: Buna göre; Meriç ve Tunca nehirlerinin doğusunda, Küçük Taş Ocağı, Büyük Taş Ocağı, Ayvazbaba, Bağlarönü, Cevizlik, Kestanelik, Yıldız, Topolu ve Kavgaz tabyaları doğu cephesini; Meriç Nehrinin kuzeyi ile Tunca Nehrinin batısında, Hıdırlık, Abdurrahman Ağa, Aynalı, Başhöyük, Kemeler ve Karagoz tabyaları, baş cephesini; Meriç Nehrinin güney ve batısında ki Bosna, Demirtaş, İstasyon, Orta ve Arda tabyaları güney cephesini oluşturur.

Kiyık Tabyada bulunan Şükür Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi ile yakın tarihimizin bu en önemli savunma savaşı, yaşanan nesillere anlatılmaya çalışılmaktadır.

Ne var ki Balkan savaşlarında gösterilen ünlü savunmanın gerçekleştirildiği diğer tabyalar mevcut vaziyette kadeime terk edilmiş durumdadır.

Edirne tabyaları arasında olduğuna bildiğimiz dekoliv hattının, bazı büyük tabyalar arasında yeniden kurularak, ziyaretçilerin bu tabyalar arasında dolaşımını sağlanmasını, temyiz ederek tarih yazımına kazandırılması, yönetimin korumasını için önerilebilecek önlemlerin başında gelmektedir. Ayrıca güzergah üzerindeki tabyalarda gerçekleştirilen olan Balkan savaşları diorama'sı ile de savaş tüm ayrıntılarıyla anlatılabilir. Yapılacak düzenleme top patlamaları, vurulan insan çelikleriyle karşılık sesler ve karmışık loş ışıklarla oluşturulacağı animasyonlar, geçen ziyaretçilerin kendilerini savaş ortamında hissetmelerini ve böylece bu tabyalarda yaşanan trajedin daha iyi anlaşılmasına da sağlayacaktır. ■

Notlar:

1 Şehir savunmasında kale mimarisinin önemi ile ilgili geniş bilgi için bk. AKARCA (1987), Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri I. Şehir ve Savunması, Ankara, TTK.

2 Kale, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde çeşitli türlerde ve eklemlerle 19. yüzyıla kadar korunmuştur. Edirne Kalesi, 1866-1870 yıllarında Vali Hurşit Paşa tarafından getirilen resmi yapılar yapılmasına amacıyla yıkılmıştır. Bu yıkımdan sadece Makedonya Kalesi adıyla bilinen kale ve belli belirsiz içine dağılmış bazı küçük parçalar kurtulabilmiştir. 2002, 2003 yıllarında Edirne Müzesi Başkanlığında gerçekleştirilen, Makedonya Kalesi Kurtarma Kazısında, Edirne kalesiyle ilgili önemli bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Şahin YILDIRIM (2003), "Makedonya Kalesi Kurtarma Kazısı 2002" Yöre Dergisi, 3-11

3 Edirne'nin Bizans dönemindeki tarihi hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Seydi EYİCİ (1993) "Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devre Ait Eserler", Edirne, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı, 39-76, TTK.

DOĞAYLA BİLEK GÜREŞİNİN TUTULDUĞU YER

Çeltik Tarlaları

Yazı-Fotoğraf: Behiç Günalan

Çeltik, su içinde çimlenebilen ve kökleri suda erimiş oksijenden yararlanabilen tek tahıldır. Besin kaynağı olarak, buğdaydan sonra tahıllar içinde en önemli kültür bitkisidir. Çeltiğin botanik tanımı, böyle yapıyor...

İşte tamamen su içinde yetişen, suya aşık bu bitki; kabuğundan ayıklanmış, bütün dünya mutfaklarının baş besin kaynağı olan pirinç taneleri ortaya çıkıyor...

Edirne, Türkiye'deki pirinç üretiminin başkentidir... Edirne'de Tunca ve Meriç ırmaklarının suladığı Ergene ve Meriç ırmaklarının suladığı Havsa, Uzunköprü, Meriç, Ipsala, Enez ilçelerinde yoğunluk kazanan çeltik tarlaları, çeşitli çizmiliçesine, düzgün kare ve dikdörtgenlerden oluşan geometrik biçimleriyle adeta bir duvar takvimi manzarasına benzer.

Bu tarlalar fotoğrafçılar için de doyumsuz bir güzelliştir...

Aslında bu güzelliğin ardında, diz boyu sulak ve bataklık alanlarda, büyük emek, alimleri, özveri, sabır ve doğaya büyük bir bilek güreşinin acımasız mücadelesi vardır.

Pirinç taşıyı ayıklamanın zorluğu işte daha, bu tarlalardan başlar...

Pirinçin Batı'ya yolculuğu

Anayurdu Himalaya dağının etekleri olan pirinçin, Güney Hindistan'dan batıya doğru California'nın tarım alanlarına kadar süren uzun yolculuğunun, Büyük İskender'in Hindistan'ı fethiyle başladığı söyleniyor.

Büyük İskender'in ordularının doğu seferinden dönüşü sırasında, Akdeniz'in sıcak iklimi verilen pirinçe, o yıllarda, Oriza adı verilir. Pirinçin botanik dilindeki bugünkü adı da, Oriz'dir zaten...

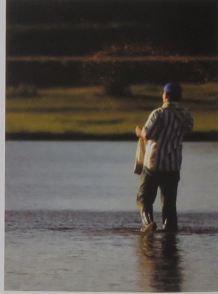
Pirinçin Orta Asya ve batıya doğru daha yaygın gelişiminin Baharat ve İpek yoluyla olduğu tahmin ediliyor.

Pirinçin batıya yolculuğu, Büyük İskender'in ordularıyla birlikte başlamasına karşın, soforalardaki yer çok daha eskiye dayanıyor. Çindeki Yang-Tse-Kiang vadisinde bulunan fosillemiş pirinç taneleri, bu tahılın MÖ 4000 yıllarından beri üretiltiğini ortaya koyuyor.

Altı bin yaşındaki pirinç, daha çok, pilavıyla da Türk mutfağının yüzlerce yıldan beri demirbaş yiyecekleri arasında yer alıyor.

Günümüzde bolkeççe lokantalarının, Türk yemekleri sunan restoranların başlıca yemeği olan pilav, sünnet ve evlenme düğünlerinde, çeşitli anma ve kutlama günlerinde kazanlarda pişirilmeye devam ediyor.

Bu nedenle pirinç, mutfaklarımızda olduğu kadar, kültürel varlıklarımız arasında da yerini koruyor.

Ana besin kaynağı

Türkiye Ziraat Odaları Birliği yayınlarında yer alan Çeltik Çalışma Grubu raporuna göre, pirinç dünyada yaşayan insanların yarısından fazlasının ana besinidir. Birleşmiş Milletler'in 2004 yılının Pirinç Yılı ilan etmesinin nedeni de pirinçin bu konumudur. Ülkemizde ise kişi başına düşen pirinç tüketimi ise 6 kilogram civarındadır.

Türkiye'de pirinç üretiminin ne zaman başladığı kesin olarak bilinmiyor.

Ancak 23 Haziran 1936 yılında çıkarılan pirinç üretimini düzenleyen 'Çeltik Ekim Kanunu' göz önüne alınırsa, bu tahılın, üretiminin yüz yılın başlarında da var olduğunu gösteriyor.

Aynı rapora göre, Edirne ülkesi genelindeki çeltik üretiminde liderdir. Edirne'nin çeltik üretimdeki payı yüzde 38,2'dir. Edirne'yi yüzde 14,2 pay ile Balıkesir, yüzde 11,1 ile Samsun, yüzde 9,4 ile Çorum illeri izlemektedir.

Kökleri bol suyu seven çeltik üretimi, daha çok Tunca, Meriç ve Ergene ırmaklarının suladığı Havsa, Uzunköprü, Meriç, Enez, Ipsala, Keşan ve Edirne'nin merkez köylerinde yoğunluk kazanır.

Günümüzde, birlerce kişi, çeltik üretiminden tarım işçisi, tarım üreticisi, tüccarı ve işletmecisi olarak emek görmektedir. Edirne il yilğında yer alan bilgisy göre, yılda 500 ton civarında çeltik üretimi yapılmaktadır...

Lazerli ekim

Edirne Ziraat Odası Başkanı Cemiz Yorulmaz Edirne'de 450 bin dönüm dolayındaki bir alanda çeltik ekimi yaptığını belirterek, yaklaşık 45 bin kişilik istihdamın da çeltik üretiminde barındığını söyledi.

Edirne'de yüksek teknolojiye dayalı bilimsel bir çeltik üretiminin yapıldığına

değinen oda Başkanı Yorulmaz, 'Edirne'de yetişen pirinçin kalitesi, bilimsel üretimden, pahalı ve yüksek teknolojinin kullanılmasıyla kaynaklanıyor. Çeltik ekim alanları lazerli ölçümlerle düzenlenir. Havadan ilaçlama yasaklandığı için günümüzde 200 bin Euro'ya ithal edilen ilaçlama makineleri kullanılıyor. Suakacağı, Hamzadere ve Çakmak barajları devreye girildiğinde Türkiye pirinç ithal etmekten kurtulacaktır.' diyor. ■

Paddy

Rice is the only grain that can sprout in the water and its roots can benefit from the oxygen in the water. As a nutrition source rice is the most important cultivated plant after wheat.

This plant, which grows completely in water and in love with water, when separated from its shell, becomes the rice that is one of the main nutrition in all kitchens.

Edirne is the capital city of rice production in Turkey. Paddies concentrated in central villages irrigated by Tunca and Meriç rivers in Edirne and in Havsa, Uzunköprü, Meriç, Ipsala and Enez villages watered by Ergene and Meriç rivers look like a wall calendar with their geometric shapes.

In fact behind this beauty, there is a bitter struggle with the nature in wetlands and swamps with effort, self-sacrifice and patience.

The challenge of cleaning rice begins in these fields...

The long journey of rice, which was first discovered in the skirts of Himalayan Mountains, from South India to West, to California's agricultural lands began with the conquest of India by Alexander the Great.

Selimiye Vakıf Müzesi

Selimiye Külliyesi'nin özgün mekânlarından Dar'ül Kurra Medresesi, Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün yürüttüğü restorasyon çalışmasının tamamlanmasının ardından kentin kültürl ortamına yeni bir işlevle katıldı. Selimiye Vakıf Müzesi, bölgedeki camilerden toplanarak onarılan eserlere ev sahipliği yapıyor...

Osmanlı kenti Edirne'nin eğitim ve kültür yaşamında medreselerin rolü büyüktür. Mimar Sinan'ın, Selimiye Külliyesi'nde kule yönünün her iki tarafında simetrik olarak inşa ettiği, Dar'ül Kurra ve Dar'ül Tedris medreseleri dini ve bilimsel eğitim veren kurumlarıdır. Yıldızdar kapalı tutulan Dar'ül Kurra, kapsamlı bir restorasyonun ardından, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün çalışmasıyla müze olarak kapılarını açtı.

"Kur'an okunan yer" anlamına taşıyan Dar'ül Kurra, büyük bir derhane bölümü ve 12 öğrenci odasından oluşuyor. Dikdörtgen söveli bir kapıyla girilen kare planlı medrese avlusunu, çevreye bir revak kuşatıyor. Giriş kapısının sol tarafında kare planlı, üzeri kubbeli bir derhane bölümü bulunuyor. Dar'ül Kurra'da eğitim gören öğrencilerin barındığı üzeri kubbeli 12 odanın her birinin içinde ocak ve nişler var.

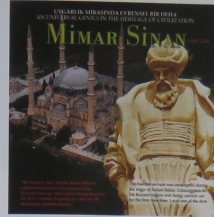
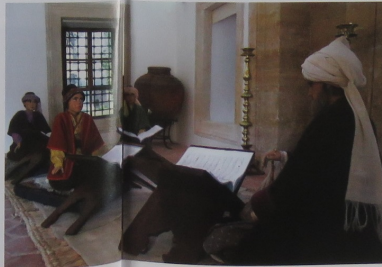
Dar'ül Kurra, restorasyon çalışmasının tamamlanmasının ardından, Selimiye Vakıf Müzesi adıyla yapılandırılarak kültür yaşamına yeniden katıldı. Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 15.12.2006 tarihinde onaylanan restorasyon projesi, mayıs ayında tamamlandı. Selimiye Vakıf Müzesi'nin teşhir ve tanıtım çalışması da yine kurulum, 12.05.2006 tarihli kararı doğrultusunda tamamlandı.

Sinan'ı ve medreseyi anlatmak

Selimiye Vakıf Müzesi'nde, Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nü alanında

bulunan tarihî camilerden toplanan eserler sergileniyor. Ancak müze projesinde, hemen hemen tümü unutulmuş, bakıma muhtaç ve birçoğunun kaydı bile bulunmayan eserlerin koruma altına alınması amaçlanmıştır. Kötu şartlarda bulunan bu eserler, Vakıflar eliyle toplanmış, konservasyonu yapılarak, adeta yoktan var edilmiş, Müze çalışması, tüm Türkiye'de yürütülen çalışmanın bir ayağı olarak uygulamaya konmuş.

Müze olarak yeniden işlevlendirilen Dar'ül Kurra Medresesi'nde, medrese ortamı mükemmel olarak canlandırılıyor. Medrese odalarından maden, çini, hat, ahşap eserlerle tarihi saatler sergileniyor. (Fotoğraf: Orhan Kaymak, Zeki Kar)

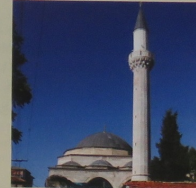
Müzenin öğrenci odaları, ayrı temalarla düzenlenmiş teşhir mekânlarına dönüştürülmüş. Odalarda, titizlikle elden geçirilen, maden, ahşap, çini ve hat eserler sergileniyor. Teşhir düzeninde bilgilendirmek amacıyla bilgi panoları ziyaretçiyi eşlik ediyor.

Medresenin derhane odası ise, özgün işlevini yaşatmak amacıyla mükemmel canlandırma mekânı olarak tasarlanmıştır. Burada, Kur'an okumaya öğrenen öğrenciler, medrese hocasıyla birlikte öğrenimci ders düzeni içinde canlandırılıyor.

Medrese avlusunu çevreleyen revak ise, anlamlı bir sergiye ev sahipliği yapıyor. En önemli eserinin içinde Mimar Sinan'ın anmak amacıyla hazırlanan sergi-de, 11 grafik pano yer alıyor. 'Uygulık Mirasında Evrensel Bir Deha Mimar Sinan' adlı sergide, Mimar Sinan'ın ağzından yazışmalarını kimisi ayrıntıların Türkçe ve İngilizce olarak aktarılmış. Sergide, devşirilip yenileri olmasından, mimarbaşılığa yükselmesine; Süleymaniye'den Selimiye'ye inşa ettiği yapılar hakkında dile getirdiği çarpıcı ifadelerle yer veriliyor. ■

Dar'ül Hadis Camii

18.05.2006'da ihalesi yapılan eserin onarımı 20.11.2006'da tamamlandı. Kurşun örtü ve bozulmuş derz ve taşlar yenilendi. Türbeler ve lahizler onarılarak temizliği yapıldı.

Lari Çelebi Camii

15.6.2006'da ihale edilen eserin onarım çalışmaları, minare onarıldı; son cemaat yerindeki bozulmalar sütun taşları değiştirildi. PVC doğramalar kaldırılarak cephe temizliği yapıldı. İç mekân sıvası da yenilenen caminin Nisan 2007'de çevre düzenleme çalışmalarına başlandı.

Yıldırım Bayezid Camii

4.5.2006'da ihalesi yapılan caminin onarımı tamamlandı. Kurşun örtü yenilendi, son cemaat yeri ve kalem işleri yapıldı. Tabhane onarılarak çevre düzenlemesi yapıldı.

Tütünsüz Baba Türbesi

7.4.2004'de ihalesi yapılan eserin onarımı 20.11.2006'da tamamlandı. Duvarlarındaki çatlaklar hidrolik kırıcı ile dikleştirildi. Kubbe ve kurşunları, kalem işleriyle çevre düzenlemesi yapıldı.

Taşlık Camii

17.4.2006'da ihale edilen eserin, statik yönünden mukavemetini yitiren tüm duvarları sökülerek, harım ve minaresi yeniden yapıldı. Çevre düzenleme çalışması devam ediyor.

Tarihin ve Doğanın Koyununda Bir Mücevher: ENEZ

Türkiye'nin batı sınırını çizen Meriç Nehri'nin, Ege'ye döktüğü noktada bulunan Enez, bir yandan 7300 yıllık bir geçmişin, diğer yandan doğal zenginliklerin kucakladığı bir ilçe. Her yanı sularla çevrili bu yarımadada, doğanın fazlasıyla cömert davrandığı, tarihin büyük zenginlikler başışladığı şirin bir yerleşim yeri.

Meriç Nehri'nin oluşturduğu delta üzerindeki yükseltide kurulan Enez, adeta doğal zenginlikler tarafından kuşatılmış. Kuzey batısından Meriç Nehri geçen Enez'in, güney tarafı Dalyan, Bücürmene ve Taşaltı lagün gölleriyle çevrelenmiş. Kuzeyinde Gala Gölü Milli Parkı, doğusunda ise Hırsarı Dağı bulunuyor.

Anaokulu öğrencilerinin ilk resim defterlerine çizdikleri, hayallerindeki doğa manzaralarına benzeyen Enez'e, sadece doğa değil, tarih de büyük zenginlikler bağışlamış. Tarih öncesi çağlara uzanan geçmişine Enez, değişik uygarlıklara ait eserleri barındıran bir açık hava müzesi gibi. Antik bir kasaba olarak bugünlere ulaşmasında, tarihi değerlere özen gösterilmeden yapılan plansız girişimlerden korunmuş olmasının payı büyük. Enez'in 2004 yılına kadar askeri yasak bölge olması, yağmalanmasını kısmen önlemiş.

Enez'de toprağı biraz karıştırırsanız, mutlakla sikkeler, keramik parçaları gibi yüzlerce, binlerce yıl öncesine ait tarihi buluntulara rastlayabilirsiniz. Böylesine zengin bir tarihi mirasın yattığı Enez, hemen her dönemde defnedicilerin de boy hedefi olmuş.

7300 yıllık tarih

Prof. Dr. Sait Başaran'ın yürüttüğü kazılarında, Hocaçesme Höyüğü'nde bulunan elde edilen buluntular, Enez'in tarihinin M.O 5300 yıllarına kadar uzandığını gösteriyor. Ancak bu dönemde ait kesin bilgilere sahip değiliz.

Edirne Müzesi'ndeki Enez buluntusu Roma mezar taşı (Enezli soylu Süvari subayı Lucius Fabricius ile eşi Fabricia Maxima'nın mezar taşı).

İlkağ Aimos'unun MÖ 470 yılına ait gümüş parası (Ön yüzde Hermes başı, arka yüzde keçi). (sağ sayfada üstte).

Ainos adı ise, ilk kez Homeros'un İlyada destanında geçiyor. Ama Homeros bu isimden, destandan çok önceki bir dönemde, MÖ 1200'lerdeki Troya Savaşı'nı anlatırken, bir Trak kenti olarak söz ediyor. İlyada'ya göre, Troyalılarla birlikte çarpışan Trak lideri Peiros, bu kentten gelmektedir. Herodot da, MÖ 480'de İran ordusunun Yunanistan seferini anlatırken, sefer yolu üzerindeki Enez'i, Aiolos kenti olarak anar. Bundan da, o çağda Enez'in, Aiolos boyundan Hellenlerin eline geçtiği anlaşılıyor. Kaynaklardan ve kaledeki kazı buluntularından, Ainos'da antik çağda ilk kez Hellen Aiol boyunun yerleştiğini ve bir şehir devleti olarak geliştiğini öğreniyoruz.

MÖ 6. yy'da kuzur bir süre Perslerin eline geçen Enez, sırasıyla Makedon ve Roma egemenliğinde kalır. Bir süre bagimsizliğini kazanan Enez, bölgede etkili

bir merkez olmayı başarır. Orta Çağ'da ise, Semadirek ve Gökçeada'ya da içine alan Ceneviz Prensiği'nin merkezi olur.

Fatih Sultan Mehmet, 1456 yılında, Enez'i Osmanlı topraklarına katıyor. Tarihçiler, Fatih'in karadan, kaptanı Has Yunus Bey'in de denizden on kadirğa ile kenti kuşattığını ve Enez halkını Osmanlı'ya teslim olduğunu yazıyor.

Fatih'in daha sonra idam ettirdiği Has Yunus Bey'in mezarı, Enez alınıktan sonra türbeye çevrilen Dalyan Gölü'nün kenarındaki eski bir sapele bulunuyor. Has Yunus Bey Türbesi'nde, tarihi Osmanlı mezar taşlarının özgen örneklerini de görebilirsiniz.

Enez Kalesi

Enez'deki arkeolojik kazı çalışmalarında tarihi aydınlatan önemli eserler gün ışığına çıkarıldı. Bu eserler Edirne Müzesi'nde sergileniyor. İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığında, 1971'de kale içinde başlatılan kazı çalışmalarında, sapeller ortaya çıkarıldı.

Enez Kalesi, adı neredeyse ilçe ile özdeşleşmiş büyük bir tarihi eser. Kısmen tahrip olsa da duvarları, surları ve burçları geçmişin zenginliği hala yanıtıyor. Ancak, nasıl olmuş arkeolojik alanın içine evler yapılmış. Kazılar kalenin içinde yoğunlaşsa da, uzmanların görüşü, Enez'in tarihi buradaki evlerin ve bahçelerin altında yatıyor. Geçmiş tarih öncesi çağlara uzanan antik kent Ainos'un; dinsel, siyasal binaları, agorası, stadyumu, tiyatrosu, ev ve caddeleri bugün hala toprağın altında ve ortaya çıkarılmayı bekliyor. Enez'in boş alanlarında yapılan kazılarda ortaya çıkarılan Roma caddesi, tabanı mozaiklerle döşeli Roma villası ve kanalizasyon kesiti bunun en belirgin kanıtları.

Enez'in tarihi buradaki evlerin ve bahçelerin altında yatıyor. Geçmiş tarih öncesi çağlara uzanan antik kent Ainos'un; dinsel, siyasal binaları, agorası, stadyumu, tiyatrosu, ev ve caddeleri bugün hala toprağın altında ve ortaya çıkarılmayı bekliyor. Enez'in boş alanlarında yapılan kazılarda ortaya çıkarılan Roma caddesi, tabanı mozaiklerle döşeli Roma villası ve kanalizasyon kesiti bunun en belirgin kanıtları.

Tarih toprağın altında...

Orta Çağ eseri Enez Kalesi, büyüklüğü ve güzelliğiyle Trakya'da günümüze ulaşabilmiş nadir eserlerden biri. Üç metre

Roma dönemi su terazisi

genişliğinde ve 25 metre yüksekliğindeki surları ve kuleleri, kaleye görkemli bir görünüm veriyor. Bazı İlk Çağ mimarlık eserleri parçalarının, hatta mezar kabartmalarının yapı taşı olarak kullanıldığını görüyoruz. Bunlardan birisi, doğuya açılan giriş kapısının dış yüzüne bulunuyor. Kale duvarlarına armalar, Orta Çağ'da Enez'i elinde tutan Cenevizli soylu aillerinin simgesi.

Kalenin inşa edildiği ana kayaya oylararak yapılan odaların kullanılmaya başlanmaya göre farklılık gösteriyor. Kale içindeki en önemli yapı ise, bugün de önemli bir kısmı ayakta olan Ayasofya. Çeşitli yapı eserlerinin bulunduğu anlaşılıyor. Enez'in Osmanlı yönetimine geçtiği 1456'dan sonra camii çevrilmiş. Fatih Camii adıyla da anılan yapıda, kapsamlı bir restorasyon çalışması için hazırlık yapılıyor.

Kale içindeki kazılarda, sapel adı verilen küçük kileden kalıntılar da ortaya çıkarıldı.

Kale içindeki akropolde sonra en önemli buluntular, Taşaltı bölgesindeki Nekropol alanında elde edildi. Buradaki Roma dönemine ait mezarlar ve anıtlar dikkat çekti. Nekropol'de edilen çeşitli arkeolojik eserler döneme ilişkin bilgileri de yanıtıyor.

Şehrin girişindeki Roma dönemine ait su terazisi, Taşaltı Gölü kenarındaki tümülsü ve Kral Kızı tepesindeki kaya mezarları, günümüze ulaşmayan Kral Kızı Bazilikası, Enez'in geçmiş yaşamının zenginliğini yansıtan ve tarihe tanıklık eden diğer mekanlar...

Ancak, Enez'e 7 km uzaklıkta Gümrük denilen sahil kesimindeki kervansaray, bölgenin önemini gösteren eserlerden biri olarak hala ayakta. Sahil Kervansaray'ı olarak anılan bina, 16. yy Osmanlı eseri. 10.60x106.75 metre boyutlarındaki dar ve uzun bina, deniz ticaret yolu üzerindeki bulunuyor. Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 1992'de koruma altına aldığı yapı, restore edilmek üzere Trakya Üniversitesi'ne devredilmiş.

Enez Kalesi

Ayasofya (Fatih Camii)

Taşaltı Nekropolü

Has Yunus Bey Türbesi

Sahil Kervansarayı

Gala Gölü Milli Parkı

Enez'in 10 km kuzeyinde Enez ile Ipsala arasındaki Gala Gölü, önceleri Tabiatı Koruma Alanı iken, geçtiğimiz yıl Milli Park ilan edildi. Türkiye'nin belli başlı ekolojik sistemleri içinde yer alan göl, en önemli sulak alanlardan biri. Biyolojik çeşitlilik rezervi ve doğaya katkılarıyla sayısız yararı bulunan sulak alanda, 150'den fazla kuş türü, 42 bitki türü ve 19 balık türü yaşamını sürdürüyor. Ancak son dönemde, çeltik tarımı için yeni sahalar açılması ve ilaçlama dolayısıyla sulak alanın kirlendiği ve ekolojik dengeinin bozulduğu dile getiriliyor.

Gala Gölü

Halkın geçim kaynakları

Kale Caddesi etrafındaki Gaziover ve Yenimahallede oluşan Enez'in bugünkü sakinleri, daha çok mübadelede Selanik ve Kavala'dan gelenler olduğunu söyler. 4 km uzaklıktaki Katalepe

Mahallesi'ne ise daha çok doğudan gelen vatandaşlar yerleşmiş. İlçenin nüfusu 3910, köylerle birlikte yaklaşık 12 bin.

Enez-halkının ana gelir kaynakları tarım ve hayvancılık. Başlıca

bitkisel ürün ise buğday. Ayrıca çeltik de diğer ürünler. Sebzeçilik, meyvecilik ve bağcılık da yapılan ilçe domates en çok yetiştirilen sebzelerden. Ancak Ipsalada olduğu gibi, Enez'de kulanen sulak fabrikası da bir süre önce kapanmış.

Enez'de hayvancılık özellikle süt besiciliği üzerine gelişmiş. 8 binden fazla sığır varlığının yüzde 80'i kültür ırkı. Günlük 20 tonun üzerinde gerçekleşen süt üretimi, çevredeki fabrika ve mandıralarda işleniyor.

Nehir, göl ve denizle çevrelenen Enez'de halkın önemli geçim kaynaklarından biri de balıkçılık. İlçede faaliyet gösteren balıkçılık kooperatifi, yılda ortalama 100 ton civarında deniz ürünü satın alarak, iç ve dış pazarlara sunuyor. En çok avlanan balık türleri; kefal, levrek, dil, aptapot, çipura. Meriç Nehri ve Gala Gölü'nde tatlı

su balıklığı da yapıyor. Sazan, yılan balığı, yayın ve turna en çok avlanan tatlı su türleridir.

Turizim geleceği parlak

Enez'de sessiz ve sakin akıp giden yaşam, yaz gelince hareketleniyor. Enez'in nüfusu yaz aylarında 4 katına çıkıyor. 8,5 km uzunluğundaki Enez sahiline yaklaşık 4 bin yazlık konut bulunuyor.

Yazlıkçılar Enez'in turizm ve ticaret yaşamına ne getiriyor?

Kaymakam Mustafa Antep'li, yazlık turizminin ilçe önemli bir hareket getirdiği ancak, turizmdeki hedeflerine ulaşmaktan çok uzak olduğunu görüyor.

Market sahibi Mustafa Arabacı ise, yazlıkçıların Enez'den alışveriş yapıpmadık-

larını, Enez'e bir getirilerinin olmadığını öne sürüyor. Arabacı, Enez'li memurların yaz aylarında memleketlerine gitmesi nedeniyle yazın işlerin azaldığını söylüyor.

Enez'in geleceğinde rol oynayacak gelişmelerden biri de bölgenin turizm alanı ilan edilmesidir. Geçtiğimiz aylarda, Saros kıyılarının 'turizm bölgesi' ilan edilmesinin ardından, yatırımcıları teşvik etmek olduğunu belirten Kaymakam Antep'li, henüz bu konuda somut bir gelişmenin olmadığını söylüyor. Kaymakam Mustafa Antep'li'nin turizmle ilişkin açıklamaları şöyle:

"Kültür ve Turizm Bakanlığı, hazire arazilerini turizm tesislerini tahsis edecek ve yatırımını bölgeye çekecek. Bizim yataklı turizm tesisine ihtiyacımız var. İlçenin çehresi ancak yataklı konaklama tesisi ve ulaşım sorununu çözümlenmesi değişecek. Enez'in geleceği parlak. Karşımızdaki Dedeoğaç'ın ışıklarını görüyoruz, her gece ışık işli. Oraya saatte iki uçak ini-

yor. Yunanistan'la ilişkilerin yumuşaması ve AB'ye girdikten sonra, Enez'le Dedeoğaç arasında karşılıklı feribot seferleri düzenlenebilir. Yunanlı turist buraya gelmek istiyor. Ancak, altıyapı sorunları dolayısıyla Enez, bugün turizmden hakettiği payı alamıyor. Ipsala- Enez yolu ihale edildi. Yol yapılırsa; turistler Kesan'dan dolmadan, Ipsala Gümrük Kapısı'ndan çıkıp, 30 km sonra Enez'de olacak."

Tarihsel mirasın yanı sıra, Enez, deniz-kum-güneş turizmi açısından da olağanüstü zenginliğe sahip. Altınkum adıyla anılan 8,5 km uzunluğundaki kıyı seridi, yaz aylarında dolup taşıyor. Bölgede, İstanbul Üniversitesi, Trakya Üniversitesi ve birçok kuruluşun yazlık tesisleri de var. Sahil seridi Sultanice ve Vakıf köylerinde de devam ediyor. Plajlar, pırıl pırıl denizi ve ince kumuyla tatlılıklarla fazlasıyla memnun ediyor. Ancak konaklama tesisleri yetersiz.

Bölgede faaliyet gösteren Gala Motel, Balçı Motel ve İnci Motel bu ihtiyacı karşılamaya çalışıyor. Ancak turizm yatırımcısı Sait Balcı tepkili. Çevre ve altıyapı sorunları yüzünden yatırımın kar getirmeyeceğini düşünüyor. "Nehir burada, tarih burada, orman burada, liman burada, kum cenneti burada ama bir lamba direği yok" diyen Balcı, Tanrı'nın Enez'e her şeyi verdiğini, ama insanların kullanmadıklarını söylüyor.

Eko-turizm cenneti

Enez'in turizm fırsatları kültür turizmi ya da deniz-kum-güneş sınırlı değil. Çevre ve Orman Bakanlığı, Gala Gölü Milli Parkı'nın turizm açılması için çalışmalar yapıyor. Kaymakam Mustafa Antep'li, su ürünleri avcılığını geliştirme için plan hazırladığını belirtiyor ve "Gala

Gölü, Manyas gibi bir kuş cenneti olabilir ve turizme kazandırılabilir" diyor.

Kış mevsiminde ilçenin terk edilmiş kovboy kasabalarına benzediğini söyleyen Milli Eğitim Müdürü İlhan Bilecik ise alternatif turizm olanaklarıyla ilgili şöyle konuşuyor: "Kışın İstanbul'dan gelen avcı grupları bölgede avlıyor. Enez'in sulak alanlarında, her yerde bulunmayan ördekler, çeşitli kuşlar var. İlginç coğrafi özelliklere sahip Hırsırlı Dağı'nın etekleri, rekreasyon tesisleri kurularak turizme açılabilir. Ekolojik çevre bu amaçla değerlendirilirse, turizm çeşitliliği sağlanır ve sadece yazın değil, kışın da Enez turizm geliri elde eder."

Enez, günümüzde çok az bulunan güzellikleri sunuyor insana. Deniz, kum, güneş, göl, orman, yaban hayatı, binlerce yıl öncesine dayanan tarih... Sessiz sakin duru güzellikler, hepsi yan yana içiçe, bozulmamış bakır... Sınırdaki bu küçük, şirin, doğal antik kasaba keşfedilmeyi, ortaya çıkarılmayı ve tanıtmayı bekliyor. ■

A history of 7300 years

ENEZ, which is established on a elevated land formed by Meriç River, is surrounded by natural beauties. This small city, surrounded by lakes has Gala Lake National Park in its north and Hırsırlı Mountain in its east.

Enez is rich not only in terms of nature, but also in its historical background. With its history of thousands of years, Enez is like an open air museum exhibiting monuments from different civilizations.

Archological findings suggest that the history of Enez dates back to 5300 B.C. But we don't have definitive information regarding this date.

Homers talks about Ainos, in epic Iliad while telling the Troy War around 1200 B.C, as a Thrace city. From sources and excavations in the fort, we learn that Helen Aioi tribe has first settled in Ainos in antiquity and developed it as a city-state.

Enez, which was conquered by Persians in 6th century BC for a brief period of time, was ruled by Macedonians and Rome Empire. In Middle Ages Enez was the center of Kingdom of Genoa and it was conquered by Ottoman Emperor Mehmet the Conqueror in 1456.

A Middle Ages historic building Enez Fort, is one of the rare monuments in Thrace that survived until today. The most important building within the fort is the Ayasofya which is largely intact.

Tarımda ana ürün buğday

Altınkum

Enez Limanı

